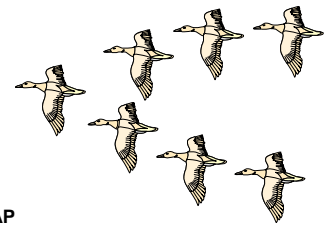

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOESCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 25, OKTOBER 2011

INHOUDSOPGAVE

Artikelen

Redactioneel – <i>Han en Martin Benard</i>	3
Vogelen, een leven lang veranderingen – <i>Gert Huijzers</i>	4
Gevleugelde momenten – <i>Martin Mollet</i>	6
Flora en Faunascan zomeronderhoud waterschap – <i>Gerard Ouweneel</i>	6
De Geelpoten van Lebret – <i>Dick van Houwelingen</i>	8
Wintertellingen in de Hoeksche Waard 2010-2011 – <i>Arie van der Linden</i>	9
Het Zweedse dwerggansproject – <i>Gerard Ouweneel</i>	11
Kerkuilen 2011 – <i>Janus Verkerk</i>	13
Het Spui, plussen en minnen – <i>Martijn Verweijen</i>	15
Ross'meeuw bij Numansdorp – <i>Martin Prins</i>	18
De Ross'meeuw van de Oosterse Bekade Gorzen – <i>Gerard Ouweneel</i>	19
De Griel van het Oudeland van Strijen – <i>Gerard Ouweneel</i>	21
Gestopt met vogels voeren – <i>Martin Mollet</i>	22
Telling Boerenzwaluwen Zinkweg – <i>Gerda van Wageningen</i>	23
Meer dan 1000 paar Oeverzwaluwen in de Hoeksche Waard – <i>Janus Verkerk</i>	24
Huis- en Oeverzwaluwen 2011 – <i>Jan Pieter van Bennekom</i>	25
'Nederland Ganzenland', voor vogelbeschermers een duivels dilemma – <i>Gerard Ouweneel</i>	26
Resultaten van de roofvogel inventarisatie 2011 – <i>Martin Mollet</i>	28
Draagvlak – <i>Gerard Ouweneel</i>	31
Vooruitgang bij probleem militaire laagvlieg oefeningen – <i>Gerard Ouweneel</i>	32
IJsvogels 2011 – <i>Janus Verkerk</i>	34
Gekleurde Grutto in de Oosterse Bekade Gorzen – <i>Gerard Ouweneel</i>	35
TomTom – <i>Gerard Ouweneel</i>	35
Notulen VWG-voorjaarsvergadering 24 maart 2011 – <i>Han Benard</i>	37

Foto voorkant:

Griël in het Oudeland van Strijen – *Lodewijk Ouwens*

Bijlagen

Ganzen 2010 - 2011	bijlage A
Wintervogels 2010 - 2011	bijlage B
Broedvogels 2010 Oosterse- en Westerse Laagjes en Leenherenbuitenpolder	bijlage C
Overzicht van alle artikelen In Vogelvlucht 1 t/m 25	bijlage D
Adressenlijst leden Vogelwerkgroep	bijlage E

Redactioneel

Han en Martin Benard

We vieren met deze uitgave een heus jubileum! Het 25^e nummer van 'In Vogelvlucht', het mededelingenblad van de Hoeksche Waardse Vogelwerkgroep, ligt voor u. Het eerste nummer zag het licht in oktober 1999, niet lang na het verschijnen van onze streekavifauna 'Vogels van de Hoeksche Waard'. Een perfecte timing voor de lancering van een mededelingenblad van de vogelwerkgroep, want waar de avifauna een samenvatting was van alles wat bekend was op vogelgebied in de Hoeksche Waard tot 1996, betekende de verschijning van 'In Vogelvlucht' vanaf dat moment een structurele vastlegging van het reilen en zeilen van de Hoeksche Waardse vogels. Een naslagwerk van formaat voor de toekomst. Een breed scala aan onderwerpen is de revue gepasseerd. Steeds was de variatie aan artikelen zodanig dat er een aantrekkelijk blad kon worden geproduceerd.

In **bijlage D** is een overzicht opgenomen van alle artikelen die gedurende de 12,5 jarige bestaan van het blad zijn gepubliceerd. Zo wordt het terugzoeken naar artikelen een stuk eenvoudiger. Er valt ook uit op te maken hoe snel In Vogelvlucht zich ontwikkelde: nummer 1 telde 7 pagina's, waaronder 1 artikel van 'GLO'. Nummer 2 telde al 12 pagina's, nummer drie al meer dan 30(!), een aantal dat sindsdien vaak wordt gehaald. Mede dankzij 'GLO', dit keer goed voor 9 schrijfsels.

Iets nieuws is overigens dat in **bijlage C** een overzicht is opgenomen van de broedvogels 2010 van de Oosterse- en Westerse Laagjes en de Leenherenbuitenpolder. Hier is verder geen artikel of rapport van, maar dit kan dus ook. Gewoon de tellingenlijst publiceren, zodat de informatie bereikbaar is.

Foto's bij de artikelen zijn van de auteur zelf, tenzij anders vermeld.

Neem de tijd om alle artikelen op het gemak te lezen. 'In Vogelvlucht' is de moeite waard!

Vogelen, een leven lang veranderingen

Gert Huijzers

Complimenten aan de oprichters en in het bijzonder aan de voorzitter van de VWG, die al 25 jaar lang, met zijn belangstelling, enthousiasme en gedrevenheid, een groep heeft weten te kweken, met een enorme diversiteit. Allen leveren, op hun eigen manier, een bijdrage aan het zichtbaar maken van de avifauna van de Hoeksche Waard. Het resultaat, in de vorm van allerlei tellingen, onderzoeken, verslagen, bescherming en diverse andere zaken, mag er zijn.

Als individu gaat mijn belangstelling nog eens 25 jaar verder terug, tot in mijn vroege kinderjaren, toen er nog veel sjekkies gedraaid werden en het vloermerk Rizla met een vogelboekje op de markt kwam, waar je de vogelplaatjes van moest verzamelen. De eerste soort die behandeld werd, was de Fuut, die daarmee bij mij een aparte plaats inneemt. Ook als herinnering aan de afsluiting van het Haringvliet in 1970, want nadat de grote getijde verschillen verleden tijd waren, vestigde de soort zich onmiddellijk op de Korendijksche Slikken. Mijn “thuis”, waar voormalig opzichter Arie Kersten en zijn vrouw Sien, mij geen strobreed in de weg legden om me uit te leven in “het gors”.

De afsluiting staat ook voor de geleidelijke metamorfose van dit gebied en vele andere gebieden langs het Haringvliet en Hollandsch Diep. Waar een riet- en biezenecultuur floreerde, groeien nu bomen en stuiken, grazen koeien, rennen paarden, maar hebben Roerdomp en Grote Karekiet plaats gemaakt voor Blauwborst, Grote Bonte Specht en tal van andere tuin- en parkvogels. Om maar niet te spreken over de baltsplaatsen van de Kemphanen, waar je nu Grauwe en Brandganzen, het jaar rond ziet en zelfs broedend aan kan treffen. Weet, dat we begin zeventiger jaren uitkeken naar het eerste broedgeval van de Grauwe Gans. 40 jaar later zijn daar andere gedachten over. Dat de toen nog uitsluitend in de arctische streken broedende Brandgans hier ooit tot broeden zou komen, werd volstrekt onmogelijk geacht.

Vogels kijken was begin zeventiger jaren een bijzonderheid. De Hoeksche Waard telde in die tijd slechts een beperkt aantal vogelaars, zoals Gerard Ouweneel, Leen Preesman en wijlen Henk van der Lee. Een paar jaar later sloot Janus zich aan bij vogelend Hoeksche Waard. Gerard liep ik in 1972 tegen het lijf bij de Korendijksche Slikken, tezamen met Henk van der Weijden van SBB. Beiden waren op ronde, om notitie te nemen van alle veranderingen. Een jaar voor de afsluiting van het Haringvliet hadden ze de broedvogels van de Korendijksche en Beninger Slikken nog in kaart gebracht.

Gerard werd voor mij een vraagbaak over tal van vogelsoorten, want net als het aantal vogelaars, waren er ook weinig determinatiegidsen. “De Peterson” en “Wat vliegt daar” waren in die tijd de meest voor de hand liggende boeken, maar beperkt in afbeeldingen en kwaliteit vergeleken met nu. Nu is er een overvloed aan boeken en tijdschriften. Daarnaast biedt het internet nog eens oneindig veel mogelijkheden. Naast het internet communiceren we via de mobiele telefoon, twitter, apps, enz., iets wat je in die jaren niet eens kon bedenken dat het tot onze communicatiemiddelen zou gaan behoren en daarmee van alles kunnen raadplegen.

Prachtig natuurlijk, om bijv. geen soort te willen missen, maar daarbij van groot belang voor de landelijke registratie, voor tal van doeleinden, zoals: broedvogels, trekvogels, soorttellingen, bijzondere vogels, enz., Al deze losse waarnemingen van een ieder, via b.v. Waarneming.nl, Trektellen en Dutch Birding, zijn voor organisaties als SOVON, Vogelbescherming en

Natuurmonumenten van onschatbare waarde voor de bescherming van onze vogels. Hoewel, ze kunnen ook tegen je gebruikt worden, of verdeeldheid geven naar aanleiding van het gebruik van de gegevens, de gazantellingen zijn daar een voorbeeld van.

Naast het virtuele reizen via het web, werd de wereld ook kleiner door de toenemende welvaart. Eerst Nederland, toen Europa en al snel reisden talloze vogelaars over de gehele wereld, op weg naar hun droombestemming en de ultieme soort. Eenmaal gevonden, dan was daarmee de honger niet gestild, maar eerder gevoed voor een volgende bestemming. Het pionieren maakte plaats voor georganiseerde reizen, met inmiddels vele aanbieders van vogel- en natuurreizen in binnen- en buitenland, naar alle uithoeken van de aarde. Vogels kijken is intussen big business, niet alleen met reizen, maar denk ook eens aan verrekijkers, telescopen, camera's en teledozers, kleding, schuilhutten, zo gek kan het niet opnoemen of er is in voorzien. In de Verenigde Staten en Engeland is het een ware industrie.

Dat wil niet zeggen dat dicht-bij-huis vogelen niet leuk meer is, in tegendeel, zeker als je geïnteresseerd bent in de lokale vogelstand en alle bijbehorende ontwikkelingen. Na 40 jaar vertoef ik nog steeds graag op de Korendijksche Slikken, om nog steeds met verbazing kennis te nemen allerlei ontwikkelingen.

Hoewel, ik wordt regelmatig op de proef gesteld om elders een kijkje te nemen, want in de laatste 10 jaar is er veel nieuwe natuur in de Hoeksche Waard bijgekomen, vooral aan de zuidoever, met prachtige terreinen als de Tiendgorzen, de landelijke parel van Natuurmonumenten: Tiengemeten, de Oosterse en Westerse Laagjes, Oosterse Bekade Gorzen en Oeverlanden Hollandsch Diep. Gelukkig zijn ze allemaal opgeleverd, want als het nu nog zou moeten gebeuren, dan kunnen we het vergeten, kijk maar naar de Leenheerenpolder. 't Geld is op, natuur is uit, wat volgt?

Jammer want in alle opzichten is de diversiteit toegenomen, wat niet wil zeggen dat de soorten die

verdwenen zijn weer terugkomen, of dat daarmee een halt wordt toegeroepen aan de achteruitgang van soorten, daar is meer voor nodig dan een lokale verandering. Het wordt bijvoorbeeld steeds lastiger om een Zomertortel of Spotvogel te scoren. Gaan ze de Kuifleeuwerik en Geelgors achteraan, die in mijn vroege vogeljaren lokaal afscheid namen en waar het bij de eerste zelfs landelijk zeer slecht gaat. Hoe gewoon bijzonder kan worden en andersom, denk daarbij maar eens aan de zeldzaamheid van de Bonte Kraai en de inmiddels broedende Slechtvalken. Schuiven de grenzen steeds

maar door? Wat gaan we nog meer krijgen, naast Cetti's Zanger, Grote en Kleine Zilverreiger; soorten als Provençaalse Grasmus, Grijskopspecht, Kleine Vliegenvanger, zeg het maar?

Wat staat ons nog te wachten, in klimaat, economie, bescherming, planologie, enz., het moge duidelijk zijn dat niets zeker is, maar wel dat alles invloed op elkaar heeft. Laten we over 25 jaar nog eens kijken.

Foto's: biezensnijden (wijlen Arie Kersten), Galapagosalbatros en Kuifleeuwerik (Gert Huijzers)

Gevleugelde momenten

Martin Mollet

Er zijn vogelaars van elk kaliber en ik beschouw mezelf slechts als een middelmatig vogelaar. Laat me dat even uitleggen: ik heb geen bijzonder goede ogen, ben ook geen bijzonder scherpe of alerte waarnemer. Bovendien ben ik laat begonnen met vogelen en ik krijg op geen enkele manier al die vogelgeluiden meer opgeslagen in mijn hersens, laat staan dat ik ze herken. Ik ben ook al niet heel erg geduldig en mis daarmee ongeveer alle eigenschappen die een vogelaar nodig heeft: een middelmatige vogelaar dus....

In 1997 woonde ik de lezing "Roofvogels in de Hoeksche Waard" van Rob Burgmans bij. In 1999 meldde ik me bij de vogelwerkgroep aan omdat ik "wel iets met roofvogels wilde gaan doen", de tussentijdse tijd had ik gebruikt om me in te lezen en verder te verdiepen. Maar van praktisch vogelen en de **waarde van vogelgeluiden** had ik nog geen idee.

In 2001 gingen Jacq en ik met Janus mee met de vogel/cultuur/tijgerreis naar India (een reis die ik van harte kan aanbevelen). Op een gegeven moment in het veld zegt Janus: "*Daar komen een paar kranen aangevlogen, eens even kijken welke het zijn*".

Hij voegt de daad bij het woord, pakt z'n telescoop en kijkt erdoor naar de kranen.

Ik kijk toevallig precies de andere kant op en denk bij mezelf: "*Hee, leuk, daar vliegt een bonte ijsvogel*". En op dat moment zegt Janus zonder zijn ogen van de telescoop te hebben afgewend tot mij opperste verbazing: "*Het zijn Saruskranen en achter me vliegt een bonte ijsvogel*"!

Ik had nog wat "uit willen halen" met de foaienpot van die reis, maar dat heb ik maar achterwege gelaten want vanaf dat moment wist ik het namelijk zeker: Janus heeft echt **ogen in zijn achterhoofd!**

Flora en Faunascan zomeronderhoud waterschap Hollandse Delta

Gerard Ouweneel

Of nu het Waterschap Hollandse Delta gedreven werd door ideële motieven of dat men beducht was te worden aangesproken krachtens de Flora- en Faunawet doet er minder toe, maar in ieder geval verdient een onlangs genomen initiatief applaus.

Het Waterschap is zich ervan bewust dat de activiteiten die het schap ingevolge hun taken met name tijdens het broedseizoen onderneemt, tot verstoring van broedsels kan leiden. Die verstoring kan ontstaan doordat men bermen laat maaien en om de waterdoorvoer te garanderen, waterlopen schoon worden gehouden.

Om die verstoringen te voorkomen is het Waterschap op het idee gekomen om voorafgaand aan de noodzakelijke werkzaamheden aan sloten en/of bermen een inventarisatie te laten uitvoeren op de bewuste locaties om na te gaan of er überhaupt vogels zijn en zo ja welke. Voorts moet dan bekeken worden of er gemaaid respectievelijk geschoond kan worden zonder het gevaar van verstoring. Op 26 mei jl. had Marcel Schilwacht van Landschapsbeheer Zuid-Holland (LBZH) in de Zalmvisserij een voorlichtingsavond georganiseerd. Hierbij was ook aanwezig Robert Leidekker van de Hollandse Delta en vertegenwoordigers van de vogelwerkgroepen van Goeree-Overflakkee, Voorne en Putten, Ridderkerk-IJsselmonde, Zwijndrecht en van de Hoeksche Waard. Deze waren uitgenodigd omdat LBZH en het Waterschap dat binnen de vogelwerkgroepen de noodzakelijke kennis van zaken aanwezig is om het project uit te voeren. Dat project kreeg de naam 'Flora en Faunascan zomeronderhoud waterschap Hollandse Delta', een naam die weliswaar alles zegt, maar toch weinig handzaam is. Sjoerd Reinstra en auteur hebben dan ook besloten, althans voor onze streek en vogelwerkgroep de naam 'waterschapscan' te voeren.

LBZH en het waterschap stellen zich de volgende opzet voor:

1. inventarisatie van potentiële plekken waar iets mis kan gaan.
2. opzetten vrijwilligersnetwerk voor vogelinventarisaties op en bij de bewuste locaties.
3. basiscursus vogelherkenning.

Op de 26^e mei meldde Marcel Schildwacht van de LBZH dat hij voor wat de Hoeksche Waard betreft de werkzaamheden onder punt 1 had uitgevoerd. Gaat het Waterschap aan het werk, dan meldt men aan de LBZH dat er een scan dient te worden uitgevoerd. De LBZH benadert dan de vrijwilligers die zich hebben gemeld voor de bewuste berm, sloot of waterkering met het verzoek om binnen één tot twee werkweken een scan uit te voeren. Na deze te hebben uitgevoerd geeft de vrijwilliger de resultaten door aan de LBZH. Voor deze terugkoppeling hanteert hij een speciaal formulier, waarop de resultaten onder kleurcodes kunnen worden doorgegeven. Dat zijn:

- groen, hetgeen betekent 'er kan gemaaid of geschoond worden'
- oranje, hetgeen betekent 'er zijn broedgevallen, maar speciale maatregelen nodig'
- rood, hetgeen betekent 'niet aan het werk want dat geeft ontoelaatbare verstoring.'

Het Waterschap streeft ernaar voor haar personeel een basiscursus vogelherkenning te organiseren. Die cursus zou inhouden een theorieochtend en een praktijkdeel. Met die cursus is enige tijd gemoeid en bovendien is een extra handicap dat het Waterschap voor de door haar noodzakelijk geachte buitenwerkzaamheden veelal gebruikmaakt van contractors, zodat ook deze lieden weer op de hoogte moeten zijn van de plekken waar ze niet aan de gang kunnen. Daardoor wordt bovendien de ketting waarlangs in betrekkelijk korte tijd de informatie moet tamelijk lang, namelijk:

- van vrijwilliger naar LBZH
- van LBZH naar Waterschap
- van Waterschap naar contractor

Daarvan waren en zijn alle betrokkenen zich bewust, zodat LBZH en het Waterschap zich voorgesteld hadden zomer 2011 als pilot te beschouwen en een week na de bijeenkomst van 26 mei te beginnen. Alle vogelwerkgroeprepresentanten achten een week tekort om dat voor hun vogelwerkgroep te organiseren, hoe lofwaardig ieder het streven van het Waterschap ook vond.

Op de kaart van de Hoeksche Waard zien we dat de waterlopen waarom het gaat, o.a. liggen in de Polder Oud-Beyerland, Polder Mijnsheerland, Oude Land van Strijen, Nieuw Bonaventura, Land van Essche en Polder Groot-Cromstrijen. De te scannen dijken liggen in feite rondom, met uitzondering van het traject vanaf Numansdorp oostwaarts tot de monding van de Kil.

Het Waterschap stelt de vrijwilligers die inhaken een vergoeding in het vooruitzicht voor zowel de bestede uren als gemaakte kilometers. Daar waar nodig zal worden gezorgd voor een ontheffing van eventuele rijverboden.

Voor verdere informatie kan men terecht bij Landschapsbeheer Zuid-Holland in Waddinxveen, telefoon 0182-683666, email info@zh.landschapsbeheer.nl

De Geelpoten van Lebret

Dick van Houwelingen

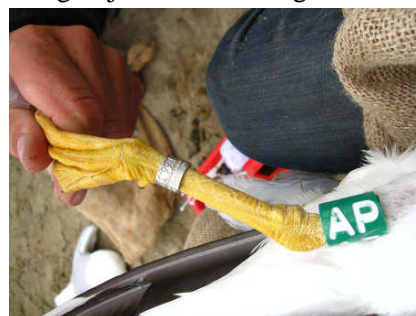
Als Ronald en ik tegen 7.00 bij de haven van Numansdorp aan komen rijden zit Rien al met een bak koffie te wachten. Na een tijdje komt ook Roland-Jan Buijs aan en kunnen we naar de boot. Het is 18 mei en de expeditie voor vandaag heeft als doel het ringen van broedende Kleine mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen op Lebret. Daarnaast zullen we de aanwezige gekleurde meeuwen aflezen. Roland Jan is een autoriteit op het gebied van meeuwenonderzoek in de Delta. Lebret wordt beheerd door SBB, daardoor kan Ronald mee én varen met hun nieuwe "landingsvaartuig". Rien en ik gaan mee ter assistentie op deze dag.

Na een supersnelle tocht wordt ons op het eiland uitgelegd wat de bedoeling is: De val wordt over een nest gezet, op een vernuftige wijze wordt deze met vislijn en paperclips op scherp gezet. Na een kwartiertje worden de 6 vallen gecontroleerd en de gevangen vogels meegenomen om gekleurde te worden. In dat kwartiertje worden de poten van de aanwezige meeuwen bekeken op kleuringen. Ook op de vanglocatie wordt met de telescoop naar gekleurde meeuwenpoten gezocht. Op deze wijze worden op die dag tientallen Kleine mantelmeeuwen en een paar Zilvermeeuwen geringd, maar ook tientallen ringen afgelezen van eerder geringde meeuwen. Dit alles geeft weer interessante informatie voor de onderzoeken van Roland Jan.

Het loopt tegen de middag als Roland Jan een Geelpootmeeuw ontdekt. Hij had al gemeld dat ze hier regelmatig gezien worden en zelfs paren met Kleine mantelmeeuwen. De jongen hiervan worden dus hybride, die zich waarschijnlijk kunnen voortplanten. Roland-Jan wijst ons er op dat de geelpoot een stuk groter is dan de mantels en zilvers. Opmerkelijk is dat in de ANWB-gids vergelijkbare afmetingen worden vermeld. De geelpoot gedraagt zich broedverdacht en blijkt inderdaad op eieren te zitten. De eieren zijn ook een stuk groter dan de anderen, ofschoon ze van een gemengd paar zijn. De val wordt geplaatst en de geelpoot verdwijnt erin. Een razendsnelle sprint van Roland-Jan is echter nodig om de meeuw daadwerkelijk te vangen. Afgezien van groter blijkt deze ook een stuk sterker te wezen! De geelpoot wordt van alle kanten gemeten, gewogen, gefotografeerd en krijgt een groene kleuring met AP erin gegraveerd om zijn poot geschoven. Na een uurtje ontstaat er nieuwe onrust als er weer een aantal andere geelpoten worden ontdekt. Drie ervan blijken geringd en volgens Roland-Jan komt er één uit Fanel Zwitserland en de andere vermoedelijk uit Italië. Daarnaast wordt nog een adulte vogel gezien met een ring geringd in Rheinstett bij Strassbourg en een 4 kj zonder ring.

Dan begint weer het intensive speurwerk om te achterhalen waar ze zich ophouden als de rust is weergekeerd. Natuurlijk hopen we op nog een nest! Ons speurwerk blijkt niet tevergeefs als we gaan kijken waar er zich 2 geelpoten zich verdacht ophouden. Daar zit een pull van de Geelpootmeeuw! Ook deze wordt weer aan alle onderzoekshandelingen blootgesteld en krijgt een rode kleuring, met PN erin, omgeschoven. Hiermee hebben we een primeur in Nederland in handen: een zuivere pul van de Geelpootmeeuw. En dat nog wel in het werkgebied van onze vogelwerkgroep! Dat het, mede dankzij deze geelpootwaarnemingen, een onvergetelijk dag is geworden moge duidelijk zijn. Ronald en Roland-Jan, nogmaals bedankt! Uit eigen waarnemingen blijkt dat er nogal wat gekleurde kleine mantels en zilvers in de Hoeksche polders foerageren. Roland-Jan is erg blij met de melding hiervan. Dit kan op RJBuijs@buijsecos

Wintertellingen in de Hoeksche Waard 2010 – 2011

Arie van der Linden

Voor de 10^e maal zijn alle mij bekende wintertellingen van de maanden oktober t/m maart verzameld en per maand op poldernummer en daarna per deelgebied vastgelegd. Dit om de gegevens beschikbaar te hebben voor het archief van de VWG maar ook om de leden inzicht te geven in de aantallen en soorten die in de winter op ons eiland voorkomen. De getelde gebieden zijn grotendeels gelijk aan die van de vorige jaren. Ook dit jaar werd de polder de Trekdam weer geteld, en de O. en W. Laagjes (geen teller) niet. In de overige gebieden zijn, om allerlei redenen, in (een) bepaalde maand(en) geen tellingen uitgevoerd. Langs het Hollandsdiep is alleen de APL in alle maanden geteld, van de overige polders zijn van 1 of meerdere maanden geen gegevens beschikbaar. Ook van de polders in het westen van de Hoeksche Waard en het Spui ontbreekt van 1 maand de telling. Van Tiengemeten waren voor mij alleen de gegevens van oktober en november in te zien. Omdat volgens informatie (Rob Burgmans) vanaf januari daar vrijwel zeker geen tellingen meer zouden worden uitgevoerd heb ik van dat eiland deze maal geen verslag gemaakt. De tellingen in december werden bemoeilijkt door sneeuwval vlak voor het telweekend. Er waren daardoor tevens veel vogels vertrokken naar betere oorden.

Als eerste is er een overzicht van het totaal aantal ganzen en zwanen per maand, gevolgd door een overzicht van die aantallen per deelgebied (**bijlage A**). Van de overige wintervogels is er alleen een overzicht van de totalen per maand (**bijlage B**). Dit omdat een gedetailleerd overzicht te veel plaats in beslag zou nemen in "In Vogelvlucht".

Ook deze maal kan gesproken worden van een echte winter. Eind november begon de 1^e vorstperiode met rond 5 december een korte dooi inval. Daarna viel er al snel wat sneeuw en vanaf ca 11 december wederom vorst en flink wat sneeuwval. Dit duurde tot zeker in de 1^e week in januari. Eind januari / begin februari nogmaals een week met lichte nachtvorst.

In totaal werden 137 soorten, inclusief exoten en hybriden, geteld.

Mede door het winterweer waren dit seizoen weer Kleine - en Wilde zwanen te zien. De Kleine zwanen die in oktober geteld werden, 42 ex. in de APL en 6 ex. in de ABH, waren echter niet om die reden aanwezig. De 6 en 7 ex. in januari en februari wel, neem ik aan. Evenals de Wilde zwanen die in januari en februari, voornamelijk in het Oudeland van Strijen en in de polder Nieuweland, foerageerden op het blad van spruiten. In maart waren nog 2 ex. te zien in het Oudeland van Strijen noord. Tijdens de tellingen werd van de Dwerggans in oktober het maximaal aantal van 63 ex. genoteerd. Buiten de tellingen om was het hoogste aantal 74 ex. op 21 november. In het Oudeland van Strijen was in de maanden februari en maart en zelfs tot in begin april regelmatig een Sneeuwvangans te zien. In januari werd op de Korendijkse slikken een Rotgans gevonden, een zeer schaarse soort voor de Hoeksche Waard. Van de Roodhalsgans werd gedurende het seizoen meerdere malen 1 ex. gezien, in maart waren dat zelfs 2 ex., allen in het Oudeland van Strijen.

De Geoorde fuut in januari op de Binnenbedijkte Maas zal de tellers wel aangenaam verrast hebben. En wat te denken van een Jan van Gent die in oktober boven het Spui vloog. De 3 Roerdompen die in december gemeld werden op even zo vele locaties waren vrijwel zeker gevluht voor het koude weer. In maart werd nog een ex. gezien langs de Binnenbedijkte Maas. In het Oudeland van Strijen werd in oktober nog kort een Koereiger gezien. Het maximale aantal Grote zilverreigers in de Hoeksche Waard tijdens de tellingen was dit seizoen 46 ex. in november. Vorig seizoen was dat nog 27 ex. in oktober, wie had dat ooit kunnen denken. Een Purperreiger was in oktober aanwezig op de Korendijkse slikken, een wat late trekker. In maart melden 2 Ooievaars, die in het Oudeland van Strijen wat rondzwierven, dat het voorjaar er aan kwam. Ook de Casarca liet zich dit seizoen weer zien: in oktober 1 ex. in de APL en in november 2 ex. in het Oudeland van Strijen. Een andere schaarse soort eend, de Krooneend, werd in februari in de omgeving van Kuipersveer geteld. En ook de Buffelkop, een vrouwtje en zeker een escape, werd nabij het Hooft van Benthuizen bij Puttershoek weer enkele malen gezien. Van het Nonnetje werd in januari, vanuit diverse gebieden, het maximale aantal van 16 ex. voor dit seizoen gemeld. De beste plaats voor de Middelste zaagbek is waarschijnlijk wel de omgeving van de Korendijkse slikken, daar werden dan ook in maart 2 ex. opgemerkt. Ondanks dat aan de zuidkant van ons eiland dit winterseizoen regelmatig 1 of meerdere Zeearenden te zien waren kwam er maar 1 ex. in de tellingen terecht, namelijk in oktober en dan nog van de

Geertruida Agathapolder. Hoe grillig tellingen kunnen zijn blijkt wel uit het feit dat in januari tijdens de roofvogeltelling slechts 8 Blauwe kiekendieven werden gemeld. Met de wintertellingen van januari, die maar een deel van het eiland omvatten, waren dat 11 ex. Beide tellingen werden halverwege die maand uitgevoerd! Door het winterweer werd regelmatig weer eens een mannetje gezien, en dat blijft genieten. In januari werd een Ruigpootbuizerd gezien op de ABH, een vogel die al jaren vrijwel niet meer gemeld wordt op ons eiland. Het Smelleken blijft schaars en moeilijk te vinden. In oktober werden 3 ex. gezien, vrijwel zeker tijdens de doortrek. In januari werd in de Eendragtspolder een mannetje waargenomen.

Het hoogste aantal Kieviten wordt vrijwel steeds in november doorgegeven, zo ook dit jaar namelijk 15.273 ex. Vorig jaar waren dat 14.042 ex. in de zelfde maand. Buiten de gebieden die geteld worden kunnen, neem ik aan, ook nog redelijke aantallen voorkomen. Een late Kleine strandloper werd in november in het Oudeland van Strijen gezien. Van de Geertruida Agathapolder werd in maart een Bokje gemeld. In november werden 2 Houtsnippen geteld: 1 ex. langs de Binnenbedijkte Maas en 1 ex. nabij de vuilstort in het Oudeland van Strijen. Een vroege Zwartkopmeeuw werd in februari gezien in het Oudeland van Strijen. In maart, gebruikelijk een betere maand voor die meeuw, werd echter slechts 1 ex. waargenomen en wel in de polder Groot Z-Beijerland. De Grote gele kwikstaart werd 2 maal opgemerkt: 1 ex. in november in de wijk Schuilingen, 's Gravendeel en 1 ex. in maart in de polder de Mijl. De 2 Rouwkwikstaarten werden in maart gezien in de polder Groot Z-Beijerland. De 1^e melding van een Blauwborst kwam in maart van de Korendijkse slikken. Door het mooie weer in maart werden al goede aantallen van de Cettis'zanger en Tjiftjaf gehoord. In de polder Klein Piershil was in december een Vuurgoudhaan aanwezig. Witkopstaartmezen werden deze winter redelijk vaak opgemerkt. In november en januari werd tijdens de telling een ex. gevonden in een groep Staartmezen langs de Zuiddijk nabij Cillaarshoek. In oktober was een Klapekster aanwezig in het Groot Koninkrijk en in januari één op de Korendijkse slikken. In februari werden langs het Spui 2 Roeken gemeld. In de woonwijk Schuilingen, 's Gravendeel waren in januari 8 Barmsijzen te zien. Een toch wel bijzondere soort voor ons eiland was de Sneeuwgorst waarvan er in december 14 ex. werden gevonden langs de Binnenbedijkte Maas en in januari 1 ex. in het Oudeland van Strijen.

Alle gegevens zijn op Excel-files, per deelgebied en de meesten zelfs per poldernummer, terug te vinden. Het totaal van al deze files is ongeveer 1,1 MB. Op verzoek kan 1 of meerdere files doorgemailed worden voor b.v. gegevens van je eigen gebied(en).

Dank aan alle tellers waarvan ik de afgelopen 10 jaar gegevens ontving.

Oproep:

Zoals ik in de voorjaar vergadering al heb aangegeven wil ik na 10 jaar stoppen met het vastleggen van bovenvermelde gegevens. Het verzoek is of iemand dit project zou willen voortzetten. Het beste is dan om contact met me op te nemen over b.v. de manier waarop en de tijd die hiervoor nodig is. Mijn standaard Excel-files kunnen dan eventueel ook gebruikt gaan worden. Een redelijke kennis van Excel is wel nuttig.

Het Zweedse dwerggansproject

Gerard Ouweneel

Nadat rond 1980 de Dwerggans als broedvogel nagenoeg was verdwenen uit Scandinavisch Lapland, kwamen de Zweden tot een revolutionair initiatief. Uitgaande van het gegeven dat ganzen terugkeren naar de plek waar ze begonnen te vliegen, kwam een groep Zweden rond wijlen Lambert von Essen tot het plan te proberen de Dwerggans terug te brengen in Lapland. Men weet het verdwijnen van de Dwerggans uit Lapland aan de jacht in het winterkwartier langs de Zwarte Zeekust, met name in Bulgarije en Griekenland. De Zweden wilden de nieuw te introduceren vogels een imprint te geven te kiezen voor een andere trekroute en winterkwartier en wel gericht op de veilig(er) geachte kusten rond de Noordzee, met name Nederland. Hiertoe gebruikten ze Brandganzen als fosterparents. Men liet in Zuid-Zweden dwergganseieren uitbroeden door Brandganzen. De kuikens met oudervogels gingen kort voor het vliegvlug worden naar Svaipa, de streek in Lapland waar voorheen Dwergganzen plachten te broeden. Daarvandaan trokken de Brandganzen naar Nederland hetgeen ze altijd al deden vanuit Zuid-Zweden. Hun pleeg nakomelingen volgden. In mei teruggekeerd in Zweden bleven de Brandganzen in het zuiden en gingen de Dwergganzen door naar Svaipa. De Zweden hadden succes en in de loop van de jaren ontwikkelde zich in Svaipa een zelfstandige populatie Dwergganzen, die inderdaad de winter in Nederland doorbrengt.

Vanaf de eerste helft van de jaren tachtig van de vorige eeuw nam het aantal waarnemingen van Dwergganzen hier opvallend toe. Oudere lezers van dit tijdschrift zullen zich Lambert von Essen kunnen herinneren die winter na winter in de Delta rondzwierf op zoek naar zijn ganzen. Daarbij ging het in de eerste jaren om solitaire vogels tussen de Brandganzen, maar later om onafhankelijke clubjes. De Anjumerkolken, het Oude Land van Strijen in de Hoeksche Waard en de Vereenigde Harger- en Pettemerpolder bij Petten in Noord-Holland ontpopten zich geleidelijk aan als vrijwel de exclusieve winterkwartieren in Nederland. Om diverse redenen stopten de Zweden in 1999 met de populatie aan te vullen. In 2010 hervatten ze de suppletie van het bestand dat nu 80-100 vogels omvat. De Finnen proberen ook de Zweedse methode toe te passen. En het ziet ernaar uit dat ook de Noren hierover gaan denken. Deze verzetten zich aanvankelijk heftig, maar van hun oorspronkelijk originele populatie in Finnmarken resteren nog slechts enkele paren. Bij de vogels die jaarlijks naar Nederland komen, bevindt zich een exemplaar dat de Zweden in 1995 naar Lapland brachten en dus 15 jaar oud is.

Minder Dwergganzen in Nederland in winter 2010-2011

Na het bericht dat in september 2010 110 Dwergganzen vanuit Zweden waren weggetrokken, waren bij de dwergansofielen in Nederland de verwachtingen toch weer hooggespannen. Immers, nadat hier het aantal overwinterende Dwergjes in de winters 2003-04 en 2004-05 het niveau van 120 exemplaren had overschreden, was in ons land na 2005-06 de club steeds onder de 100 stuks gebleven, met verder een licht afnemende tendens. En bovendien hadden de Zweden zomer 2010 voor het eerst sinds 1999 de populatie weer versterkt: in Svaipa, het broedgebied in Zweeds Lapland, hadden ze 5 dwergganspullen van Russische origine losgelaten. Van de eigen populatie waren 16 vogels gevangen en geringd. Die vangst- en ringsessie speelde zich af in Hudiksvall in Midden-Zweden, een van de plekken waar de Dwergganzen zich na de broedtijd verzamelen en ruïen.

Seizoen 2010-11 begon hoopvol. Op 2 oktober stelde Eddie Douwma vast dat bij Anjum 76 exemplaren waren gearriveerd. Twee dagen later vonden de heren van der Linden (who else?) in het Oude Land van Strijen 2 vogels. Of deze exemplaren eerder ook Anjum aandeden of bij aankomst in Nederland direct waren doorgetrokken naar Strijen valt niet te achterhalen. In ieder geval gingen de meeste Dwergjes vanuit Anjum snel door. Op 8 oktober meldt de site waarneming.nl 19 Dwergganzen in Petten. Daarbij bevinden zich 5 exemplaren van de een paar maanden eerder in Zweden gekleurde ruïers. Op 18 oktober tellen de van der Lindens in het Oude Land 63 exemplaren. Op 27 oktober komt men in Anjum niet verder meer dan 4 stuks.

December en januari

De hele maand november bivakkeerde de hoofdmoot van de Dwergjes in het Oude Land van Strijen. Op drie data (2, 11 en 17 november) telden Arie en Leen van der Linden 60, 54 respectievelijk 57 vogels. In het 'hobbelige' grasland wisten de Dwergganzen zich weer effectief te verschuilen.

De 's Gravendeelse broers benadrukten dan ook wederom dat hun aantallen minima zijn en dat het vaak uren zoeken vergde om tot een betrouwbare telling te komen.

Op 29 november begon het te vriezen en volgde een winter die ruwweg twee maanden voortduurde, een winter met veel sneeuw en ook eentje waarin het moeilijk zo niet onmogelijk werd te traceren hoe het de hier te lande verblijvende Dwergganzen verging. De groepen splitsten zich op tot kleinere clubs die soms een paar dagen op ongewone plekken pleisterden (o.a. Burghsluis en Nieuw-Lekkerland), maar meestal kennelijk onopgemerkt bleven. Opnieuw zag het ernaar uit dat clubjes op en neer pendelden tussen Strijen en Petten. Maar dagen gingen voorbij zonder dat er in het Oude Land ganzen waren te bekennen, laat staan Dwergganzen, dagen waarop ze dan trouwens nergens in het land werden gemeld. Dat gaf zorg dat ze afgezakt waren naar Frankrijk, waar ze de kans lopen vuurpelotons het hoofd te moeten bieden. De eerste drie weken van januari kwam er een melding van maximaal 36 stuks in het Oude Land (10 januari) en 14 in Petten (16 januari). Vanaf 26 januari stegen de aantallen, met op 5 februari 45 in het Oude Land en 32 bij Petten. Daarna stroomde Petten verder vol met als maximum 86 vogels op 6 maart. Op 12 maart was er nog een exemplaar bij Strijen en werden er 3 gesignaleerd bij Anjum. De laatste melding was 7 stuks bij Petten op 20 maart.

Natura 2000

Als in maart 2010 was ook in 2011 Petten twijfelloos de voorverzamelplaats voor aanvang van de voorjaarstrek. Het lijkt erop dat Anjum die functie heeft prijsgegeven, waarbij het verder ernaar uitziet dat voor de najaarstrekken de verblijfsduur op de Anjumse locatie korter werd. Speelt een rol dat op deze pleisterplaats, die bij de buurtschap Tibma, nauwelijks sprake is van de aanwezigheid van 'hobbelig' grasland? Ervan uitgaande dat de concentratie van 86 exemplaren die op 6 maart bij Petten bivakkeerde nagenoeg alle in Nederland aanwezige overwinteraars bevatte, kunnen we vaststellen dat van de 110 exemplaren die in september 2010 uit Zweden vertrokken, een half jaar later in Nederland 78% de winter was doorgekomen. De Zweden meldden dat voorjaar 2011 circa 90 vogels terugkeerden. Natuurlijk bestaat de kans dat bij de Zweedse club van 110 stuks vogels waren die niet in Nederland belandden. Dat gold in ieder geval voor 4 van de 5 Russische pullen die zomer 2010 in Lapland aan de populatie waren toegevoegd. Van die 5 stuks kwamen alleen van 'Rood Y' terugmeldingen uit Nederland. Van de 16 in 2010 in Zweden gevangen en gekleurde ruiers waren wel veel Nederlandse terugmeldingen.

Het belang van Strijen en Petten voor het slagen van het Zweedse dwergganzenproject is evident. Daarbij is het moedgevend dat het Oude Land van Strijen reeds een Natura 2000 gebied is. Die status droeg er ongetwijfeld toe bij dat voorjaar 2011, na jarenlange druk door Hoeksche Waards Landschap, Defensie ertoe kon worden bewogen althans in het winterhalfjaar af te zien van laagvlieg oefeningen boven en in het Oude Land. Voor Petten is de Natura 2000 status onder de naam De Abtskolk/De Putten in voorbereiding. Omdat in dat terrein de omstandigheden sterk verschillen van die in het Oude Land, kwamen op 20 juli jl. twee beleidsmedewerksters van de provincie Noord-Holland zich in het Oude Land oriënteren, waarbij de aandacht speciaal uitging naar de eisen die Dwergganzen stellen. Arie en Leen van der Linden en schrijver leidden de dames rond.

Finland

Ook veel aandacht voor Dwergganzen tijdens het 13^e ganzencongres dat eind-maart 2011 in Elista-Kalmukkië werd gehouden. De Finnen klaagden dat in hun land de autoriteiten met steeds nieuwe belemmeringen op de proppen komen die hen beletten om te beginnen met het al jaren vastgestelde plan van herintroductie in Finland. Voor die plannen staat het nu 30 jaar lopende Zweedse project model. De Russen meldden dat onderzoek uitwijst dat de soort nu ook als broedvogel aan het verdwijnen is uit Europees Rusland, dus uit de strook ten oosten van Lapland richting de Oeral. Op moment van het schrijven van deze regels valt nog niets te zeggen hoe het de komende winter in Nederland gaat uitpakken met de Dwergjes. Ake Andersson berichtte uit Zweden dat er eind-juni wel 10 exemplaren arriveerden op de gebruikelijke ruiplaats Hudiksvall, maar dat die weer waren vertrokken. Dat is curieus. Op de broedplaats Svaipa in Zweeds Lapland zijn wederom pullen van Russische origine losgelaten, nu 10 stuks. Voorts meldde hij dat daar in ieder geval broedende Dwergganzen waren en dat het een goed lemmingenjaar leek te zijn. Dat is dus gunstig nieuws. Ook curieus maar dan in Nederland was de melding dat op 30 juni 2011 2 adulte Dwergganzen verschenen in het gebied Engelse Werk langs de IJssel onder Zwolle. Dat is nu het vierde jaar in successie dat daar

rond de maandwisseling juni/juli een koppeltje verschijnt, ergo in dezelfde dagen dat de Dwergjes in Zweden zich verzamelen. Komen er direct na de broedtijd Dwergganzen uit Zweden naar Nederland? Wellicht.

Hoe dan ook. Om reden van het feit dat in Den Haag plannen gebrouwen worden die ook voor de 's winters hier aanwezige ganzen noodlottig kunnen uitpakken, kunnen we best een stressvolle winter tegemoet gaan. Want vliegende Dwergganzen zijn zelfs voor vogelaars heel moeilijk, laat staan voor jagers...!

Literatuur

Linden, A. van der. 2011. Losse waarnemingen Oude Land van Strijen periode 1 juli 2010 – 1 juli 2011. Rapport.

Niesen, H. 2010. Dwerggans niet bijster welkom in zijn beschermd gebied. Vogelnieuws december 2010: 17.

Ouweneel, G.L. 2010. Dwergganzen in de Hoeksche Waard in winter 2009-2010. In Vogelvlucht 23: 25-26.

Ouweneel, G.L. 2011. Wintering Lesser White-fronted Geese Anser erythropus in the Netherlands. Goose Bulletin issue 12. May 2011: 2-7.

Naschrift Dwergganzen

Eind-september meldden de Zweden het broedseizoen 2011 voor de Dwergganzen in Lapland inderdaad gunstig was verlopen. Half-augustus namen de Zweedse projectmensen in het broedgebied tien paren waar die in totaal 22 jongen hadden geproduceerd. Bovendien werden er, als in 2010, wederom vogels van Russische origine aan de populatie toegevoegd, eerste- en tweedejaars exemplaren, vijf van ieder, die zijn voorzien van een witte ring met een zwarte code. Op de najaarsverzamelplaatsen verschenen in totaal aan jongen en Russische vogels 37 Dwergganzen die de bestaande populatie hadden versterkt.

Kerkuilen 2011

Janus Verkerk

Een pittige winter en een niet optimale muizenstand betekende zeker geen vliegende start voor een topjaar voor de Kerkuil. Ten tijde van dit schrijven zijn nog niet alle gegevens verwerkt maar nu al is wel duidelijk dat de schade beperkt is gebleven. Sterker nog, het is zelfs een goed jaar geworden. Er zijn namelijk 11 zekere broedparen vastgesteld en daarnaast is van 3 locaties onduidelijk of er succesvol is gebroed maar is dit laatste wel aannemelijk. Een broedbestand van 11-14 paren dus, het hoogste aantal ooit. Op zelfs 3 plaatsen waar we niet eerder succesvolle Kerkuilen hebben gezien werden nu geslaagde broedsels gemeld. Maar ook verdwenen 2 broedparen door ons onbekende oorzaak.

De geslaagde paren per gemeente zijn achtereenvolgens:

Zwartsluisje een paar met 2 uitgevlogen en geringde jongen

Nieuwendijk uitgevlogen jongen aantal onbekend

Piershil 4 uitgevlogen en geringde jongen

Numansdorp 3 uitgevlogen en geringde jongen (Een later verzwakt aangetroffen in de buurt van de broedlocatie).

Strijen 4 uitgevlogen en geringde jongen

Strijen 3 uitgevlogen en geringde jongen

Strijen onbekend aantal niet geringde maar wel uitgevlogen jongen
Cillaershoek 3 uitgevlogen en geringde jongen
Strijensas 3 uitgevlogen maar niet geringde jongen
Puttershoek 2 uitgevlogen jongen, niet geringd, paar weer terug op de oude plek.
Goudswaard vrijwel zeker gebroed maar geen informatie verkregen.
Numansdorp vrijwel zeker gebroed.
Greup mogelijk gebroed, paar aanwezig gedurende het gehele seizoen.
Schuring mogelijk gebroed paar aanwezig gedurende een gedeelte van het seizoen.
Voorts waren op zeker nog 3-5 andere plaatsen solitaire vogels aanwezig.
Een opvallend gegeven is dat op maar liefst 5 plaatsen in de Hoeksche Waard op dezelfde locatie zowel Steen- als Kerkuilen voorkomen. Van één plaats is zeker dat beide soorten ook daadwerkelijk jongen hebben grootgebracht. Van één plaats is vrij zeker dat door beide soorten niet is gebroed. Op één plaats zijn de Kerkuilen verdwenen tijdens het broedseizoen en waren de Steenuilen succesvol en op de overige 2 plaatsen brachten de Kerkuilen in ieder geval jongen groot en is dat van de Steenuil onbekend gebleven.
Daarnaast werden nog diverse dode Kerkuilen gemeld. Deels waren dat verkeerslachtoffers en deels was de oorzaak onbekend. In totaal gaat het hier om ca. 8 exemplaren. Alleen de A 29 was al goed voor minimaal 3 dode Kerkuilen.
Dankzij onze goede relatie met de vogelklas Karel Schot krijgen we ook ieder jaar nog Kerkuilen om uit te zetten. In het werkgebied van oost zijn 3 Kerkuilen teruggeplaatst. In één geval werd een Kerkuil in een lege kast geplaatst naast een Boerenwaluwnest met haast vliegvlugge jongen. Na mijn verzekering aan de eigenaar dat dat zeker geen kwaad kon voor de “boertjes” mocht ik mijn gang gaan. Helaas was het nest de volgende dag al leeggehaald. Een leermoment....
Door het verhuizen van onze coördinator van west Rob Burgmans viel er een gat in de Kerkuil gelederen. Dit was er tevens de oorzaak van dat vanuit west niet alle gegevens compleet zijn.

Foto: Elly Lindhout

Het Spui, plussen en minnen

Martijn Verweijen

Korte terugblik

In 1970 viel het doek voor het Spui. Van de ene dag op de andere verminderde de getijslag van 2 m naar gemiddeld 30 cm. Het water verzoette zeer snel. Na een week was het gehele bekken Haringvliet-Hollands Diep praktisch vrij van zout. Het leven kon zo'n snelle verandering niet aan en er trad vooral onder water massale sterfte op. Het land was veilig, maar wel ten koste van een uniek ecosysteem. De gorzen langs het Spui verdroogden en konden in intensief agrarisch gebruik genomen worden. Waar geen adequate oeververdediging was, kalfden de gorzen in hoog tempo af. Jaarlijks zag je stukken in het water verdwijnen. Nog enige jaren na de afsluiting vond je zouttolerante planten langs het Spui zoals Echt Lepelblad, Zeeaster en Heemst. Daar kwam al snel een eind aan. De soorten waren onderhevig aan sterke begrazing door schapen, aan bestrijdingsmiddelen en aan concurrentie van ruigtekruiden.

Een deel van de gorzen werd volgestort met havenslib. Voorts kwam er een aantal recreatiestrandjes en jachthavens tot ontwikkeling. Zo was de situatie een twintigtal jaar na de afsluiting, er restte een afgetakeld weinig dynamisch systeem. Elders in Nederland deed dat fenomeen zich eveneens voor. Het baarde velen grote zorgen. Ook de politiek voelde zich aangesproken. De bezorgdheid resulteerde in het Nationaal Natuurbeleidsplan. Dit plan behelsde natuurherstel en het realiseren van een aaneengesloten natuurnetwerk: de ecologische hoofdstructuur (EHS). De EHS stond model voor het Europese Natura 2000 netwerk. Ook voor het Spui werd een herstelplan opgesteld. Aanvankelijk zou Rijkswaterstaat het plan gaan uitvoeren, maar uiteindelijk werd de taak toebedeeld aan Deltanatuur.

Herstel natuurwaarden Spui

Het herstelplan hield in het verlagen van gorzen en deze weer in vrij contact met het Spui brengen.

Op plaatsen met veel afslag zou een vooroeververdediging komen. Halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw verschenen de eerste plannen op papier. In 2001 werd het definitieve plan gepresenteerd onder de naam

“Projectplan Gorzen langs het Spui”. Op 11 plaatsen zouden projecten worden uitgevoerd. In 2004 zou alles klaar moeten zijn. Nu in 2011 staat de teller van de gerealiseerde objecten op 5. Dat valt tegen. De prioriteit lag vooral bij grote projecten elders. Twee van de objecten betreffen slechts snippers zoals het minieme uitgravinkje bij Brakelsveer en het poeltje ten oosten van de Broodkist. De Leenheerenbuitengorzen werden voorzien van een mooie vooroever en bij gemaal de Biersum kwam een nevengeultje. Het grootste project is de slufterachtige uitgraving met kleiput bij Schuddebeurs tegenover Nieuw-Beijerland. Het geheel bedraagt bijna 9 ha.

Of er nog nieuwe projecten worden aangepakt is zeer de vraag. Het kabinet heeft het beleid op gebied van natuur en landschap op het bord van de provincies gelegd en tegelijkertijd het budget onevenredig sterk verlaagd. De komende maanden moeten de provincies en de Tweede Kamer zich buigen over het voorlopige bestuursaccord tussen rijk en provincies. Daarna moet worden uitgemaakt hoeveel geld elke provincie krijgt. Tenslotte bepaalt elke provincie zelf hoe men het geld gaat besteden. Wel moet aan de Europese verplichtingen worden voldaan. Daar blijft het rijk eindverantwoordelijk voor. Te vrezen valt dat het betrekkelijk geringe belang van het Spui wel eens zou kunnen sneuvelen.

Resultaat herstel

De inrichting van de gorzen is precies zoals het hoort. Er kwamen nevengeulen met flauwe oevers, verlaagd maaiveld op gemiddeld Spuiniveau en hier en daar hogere delen. Vaak is maar een deel op die manier ingericht. De rest bleef grasland. Prima biotoop dus voor zowel grazers als benthoseters. De gorzen (getijdenmoerasjes) trekken dan ook de vogelsoorten aan die verwacht kunnen worden: reigers, steltlopers, eenden en ganzen. Alles in geringe aantallen natuurlijk, want het betreft maar kleine terreintjes. Maar door de jaren heen vallen er heel wat soorten te noteren. Het herstelplan heeft geleid tot een wezenlijke verrijking van de biodiversiteit langs het Spui. Zoals zo vaak echter is niet alles goud wat er blinkt. De inrichting is prima, maar beheer en gebruik gaan roet in het eten gooien. Het beheer is gelaten aan de pachters die er al zaten. Dat betekent, dat horden schapen de terreintjes begrazen en dat pachters regelmatig in het terrein actief zijn voor hun vee, maar ook om kunstmest te

strooien en onkruid te bestrijden. Fluviaal gebonden vegetatieontwikkeling kan daarom niet op gang komen.

Nieuw-Beijerland in wintertooi

Een ander negatief fenomeen is het recent opgeleverde buitendijkse fietspad aan de Voorne-Puttense oever. Dit fietspad gaat pal langs de gerealiseerde getijdenmoerasjes en langs het reservaat van SBB. Het pad wordt al enthousiast gebruikt door wielrenners, fietsers, wandelaars, hondenuitlaters en sportvissers. Men kan nu overal langs het Spui aan de oever komen en de rust is definitief verdwenen. Tijdens de SOVON-telling van oktober 2011 liepen er zelfs twee lieden met hengel dwars door het reservaat van SBB. Tot voor kort ongehoord en ook nauwelijks mogelijk, maar nu met het fietspad eenvoudig te doen. De telling tussen Nieuw-Beijerland en Goudswaard leverde dan ook niet veel meer op dan wat meeuwen, meerkoeten en wilde eenden. Aan de Hoekschewaardse kant staat ons hetzelfde te wachten. Voor 2014 staat het fietspad Nieuw-Beijerland – Oud-Beijerland gepland. Ook buitendijks. Het Spui wordt dan gereduceerd tot decor voor de recreant.

Schuddebeurs

Vergelijk vogels tussen 1995 en 2011

Alles is aan verandering onderhevig, dus ook de vogelbevolking. In onderstaande tabel is dat te zien .

Afgenomen	Toegenomen
Grote Zaagbek	Krakeend
Nonnetje	Scholekster
Brilduiker	Kleine Zilverreiger
Kuifeend	Grote Zilverreiger
Tafeleend	Havik
Kemphaan	Canadese gans
Tureluur	Brandgans
Grutto	Nijlgans
Kluut	Grauwe gans
Wulp	
Oeverzwaluw	
Veldleeuwerik	

De afgenomen soorten volgen grotendeels de landelijke en/of Westeuropese trend.

De kuifeend is landelijk stabiel, maar op het Spui zie je de laatste jaren nog maar sporadisch groepjes van enige tientallen, terwijl een telling vroeger altijd honderden kuifjes opleverde. Wellicht is de voedselsituatie veranderd, of zijn er elders betere omstandigheden, zoals misschien Krammer-Volkerak. Viseters zoals nonnetje en grote zaagbek zitten al jaren in de min. De wulp zag je voorheen veel op de Spuigorzen SBB (50 á 100) en ook wel elders. Het beheer van SBB-gorzen is wat veranderd, zodat er nu `s winters veel meer ruig gras staat. Misschien is dat de reden van de teruggang van de wulp. Oeverzwaluwen kunnen niet meer nestelen, omdat overal de afslagranden onder stortsteen zijn verdwenen.

Bij de toegenomen soorten valt de scholekster op. De soort foerageert `s winters graag in de smalle gorsjes. Deze zijn door van de dijk afstromend water vaak zacht en modderig. Erg wormrijk waarschijnlijk. Misschien zijn de Spuischoleksters vluchtelingen van de kust, waar in toenemende mate gebrek aan voedsel optreedt (minder kokkels, meer Japanse oesters, korter droogvallende platen). Het nieuwe fietspad heeft trouwens een definitief einde gemaakt aan de scholekstervreugd.

Ruim 10 jaar geleden zag je nog maar weinig ganzen langs het Spui. Dat is wel heel sterk veranderd. De havik is een nieuwkomer die heeft geprofiteerd van de ouder worden boscomplexen aan weerszijde van het Spui.

Qua broedvogels is de toestand behoorlijk verslechterd. Dit heeft te maken met de landelijke achteruitgang van weidevogels, maar zeker ook met de sterk toegenomen verstoring. Plekjes waar vroeger nooit iemand kwam raken bekend dankzij uitgezette wandelroutes. Zo blijft er niet veel over.

Toekomst

De toekomst is zeer ongewis. Een ding staat vast. Het wordt almaar drukker. Aan beide zijden komen of zijn fiets- en wandelroutes en op het water is het fenomeen speedboot sterk in opkomst. Op mooie zomeravonden racen er altijd wel een paar rond. Grote vraagtekens zijn er nog m.b.t. het toekomstige waterbeheer. Tot 2015 wordt er nationaal gepraat over het Nationaal Waterplan, ook wel het Deltaprogramma genoemd. Het Deltaprogramma behelst de gehele nationale waterhuishouding. Dus niet alleen de Zuidwestelijke Delta. Cruciaal is daarbij de zoetwaterdiscussie. In 2015 moet besloten zijn welke kant we opgaan in Nederland. Kiezen we voor het hebben en houden van het Haringvliet als zoetwaterreservoir, of gaan we naar een model waarbij zoetwater vanuit het achterland wordt aangevoerd (via pijpleidingen, alternatieve waterlopen e.d.). In dat laatste geval ontstaat ruimte voor herstel van de estuariene dynamiek in het Haringvliet. Daartoe was in 2003 door alle betrokkenen trouwens al besloten, maar de politiek is grillig en heeft een kort geheugen.

Voor vogels zal het Spui aan waarde inboeten wegens alle recreatiedruk. Alleen `s winters zullen ouderwetse rustige situaties zich nog wel eens voor kunnen doen. In dat licht bezien is herinrichting van de Leenheerenpolder tot getijdengebied meer dan noodzakelijk. Het blijft schipperen in ons landje.

Ross' Meeuw bij Numansdorp

Martin Prins

Nadat ik vier dagen van mijn vrije week had besteed aan schilderwerk aan mijn huis, sprak ik voor donderdagavond 21 april 2011 met Koen van der Jagt af om een paar uurtjes te gaan vogelen, hij met zijn zoontje Mark, ik met mijn zoontje Floris. Koen stelde voor om naar de Maasvlakte te gaan om te proberen een daar gemelde Hop te vinden. Maar aangezien we pas om 19.00 uur vertrokken, besloten we de Oosterse Bekade Gorzen bij Numansdorp, met een bezoek te vereren. Recent had ik het met Martin Benard over dit gebied gehad en hij had mij uitgelegd dat het te bereiken was via 'De Schuring' maar ook via recreatiepark 'Het Numansgors'. Dit had ik blijkbaar verkeerd begrepen, want toen we dit laatste probeerden, belandden we op de 'scheepswerf' van genoemd recreatiepark, maar we konden het gebied wel zien liggen! Dat was alvast iets. Toch maar via de andere weg geprobeerd en na een keer vragen en de auto geparkeerd te hebben kwamen we na een eind lopen om circa 19:45 uur aan de oostkant van het gebied de dijk op (later zagen we dat we een stuk dichterbij konden parkeren). Een overvliegende Visarend met een vis in zijn klauwen was een goed begin! Het bleek een mooi gebied te zijn met veel ruiters en andere steltlopers.

Om ongeveer 20:25 uur kreeg ik op circa 800 meter afstand een meeuw met een witte kop in beeld. Hij was zichtbaar kleiner dan de Kokmeeuwen waar hij bij liep. Ik had direct het gevoel dat het geen Dwergmeeuw was, zeker toen ik een wigvormige staart dacht te zien toen de vogel een stukje vloog. Nadat Koen en de jongens hem even hadden bekeken, besloten we de dijk te volgen om dichterbij te komen. Aangezien ik geen boeken bij me had belde ik Wietze Janse om de kenmerken van Ross' Meeuw en de overeenkomsten en verschillen met Dwergmeeuw door te nemen. Wietze ken ik nog uit de tijd dat ik redelijk fanatiek 'soortenjager' was. Hij deed (terecht) zijn best om mijn fantasie niet te voeden door te vertellen over een Dwergmeeuw die hij enkele jaren geleden bijna als Ross' Meeuw had 'doorgepiept'. Nadat de vogel op ongeveer 400 meter was benaderd, kwam hij naar de dijk gevlogen en ging op circa 100 meter afstand foerageren. Op afstand viel me het foerageergedrag (als een Kokmeeuw lopend en pikkend op het slik) al op omdat ik dit niet kende van Dwergmeeuw.

Hoewel het licht snel slechter werd, kon nu een aantal kenmerken beter worden gezien, zoals het langgerekte uiterlijk, de geheel witte kop met donker 'maskertje' rond oog (op foto's is nog een grijs vlekje op de oorstreek te zien), de puntige vleugels, grijze ondervleugels, grijze handpennen zonder zwart (op foto's is te zien dat over de buitenste handpen een dun zwart streepje liep), rode poten, vrij korte stevige zwarte snavel en inderdaad een wigvormige staart! Ik belde opnieuw met Wietze en hij probeerde nog het andere soorten uitsluitende kenmerk van de wigvormige witte vleugelachterrand uit te leggen maar het lukte door het beweeglijke gedrag van de meeuw en de beschikbaarheid van maar één telescoop niet om dit goed te zien. Toch was ik inmiddels redelijk overtuigd van de determinatie en in overleg gaf Wietze de waarneming door via Dutch Bird Alerts (het alarmsysteem van soortenjagend Nederland) als 'vrij zeker'. Ondertussen vloog de vogel in kwestie het Hollands Diep op nadat het Koen was gelukt om met zijn telefoon twee foto's door mijn telescoop te maken. Thuisgekomen bleek één van de foto's een roze zweem op de onderdelen te laten zien maar absolute zekerheid gaven de twee foto's nog niet...

De volgende ochtend, 22 april, gingen Bert-Jan Luijendijk (de enige die ik om 22.00 uur 's avonds nog had durven bellen) en ik naar de plek, waar ook Laurens Steijn aanwezig was, maar van de vogel ontbrak ieder spoor. Het was Gerard Ouweneel die de vogel pas 's avonds vlak voor donker op dezelfde plek terugvond. Nadat hij Bart Huijzers en Gert Huijzers had gewaarschuwd kon Gert betere foto's maken die ook de meest volhardende sceptici overtuigden dat er daadwerkelijk een adult-winter Ross' Meeuw in het gebied aanwezig was! Een dag later werd hij al vroeg teruggevonden door Theodoor Muusse en de rest van die dag werd hij regelmatig op dezelfde plaats gezien maar ook

vliegend boven het Hollands Diep, enige tijd zelfs over de provinciegrens in Noord-Brabant, goed zichtbaar vanaf de kade van Willemstad. Hij liet zich in de loop van de zaterdag en de twee daarop volgende dagen steeds fraaier bekijken en fotograferen en trok de belangstelling van vele 100-en vogelaars. Als bonus deed een Blonde Ruiters het gebied aan en bevond zich een drukbezochte Griel in het Oudeland van Strijen – al met al drie erg goede soorten voor de Hoeksche Waard binnen enkele dagen tijd. De Ross' Meeuw werd voor het laatst op 25 april gezien.

Foto: Gert Huijzers

De Ross' Meeuw van de Oosterse Bekade Gorzen

Gerard Ouweneel

Paasweekeinde 2011 dromde twitchend Nederland massaal 2011 naar de Hoeksche Waard. Het begon met een Ross' Meeuw op de Oosterse Bekade Gorzen. Toen vervolgens daar een dag later een Blonde Ruiters werd ontdekt en op minder dan een kwartier rijden afstand een Griel, was de geest uit de fles. Ongetwijfeld liepen in heel wat vogelaarshuishoudens de Paasafspraken in het honderd.

Voor de Hoeksche Waardse vogelaars staat inmiddels vast dat indien ze erop uit zijn in hun streek zeldzaamheden te zien, ze er goed aan doen in de buurt van Martin Prins te blijven. Hij was het die op 4 juli 1998 bij Oud-Beyerland een Roodkeelstrandloper ontdekte, toen de tweede van Nederland. En kort na zijn ontdekking van de Ross' Meeuw van 21 april, kwam Martin met een Roodmus op de proppen in zijn woonplaats Nieuw-Beyerland.

Op 21 april nam Martin met drie kompanen 's avonds een kijkje in de Oosterse Bekade Gorzen (OBG), een in najaar 2009 ontpolderd akkerbouwgebied langs het Hollandsch Diep, Deze polder maakte deel uit van de voormalige Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen, ten oosten van Numansdorp. Om circa 20.25 uur ontdekten ze een kleine meeuw die tot de vogel afvloog naar het Hollandsch Diep, zich ongeveer drie kwartier liet bekijken. Op grond van de waargenomen kenmerken was Martin er redelijk van overtuigd met een adulte Ross' Meeuw te doen te hebben. Emotioneel was hij nog niet zover. Inclusief twee met een mobieltje genomen foto's kwam de Ross' Meeuw als 'vrij zeker' op waarneming.nl te staan. In de ochtend van de 22^e ging Martin weer naar de OBG en ook Laurens Steijn. Ze troffen er toen geen Ross' Meeuw.

Echtgenote Els en ik gebruiken vaak de avondthee in de riante waarnemingsruimte van het gemaal in Oude Land Noord. Martins melding plus foto's op waarneming.nl deden ons de 22^e kiezen voor de OBG. Daar aangekomen was het direct raak: de meest dichtstbijzijnde vogel was een Ross' Meeuw die, op enkele tientallen meters afstand van een comfortabel bankje rondstapte op het slik, soms wat oppikkend. Als in februari 1990 de Ivoormeeuw van Stellendam-Haven had de vogel waarschijnlijk nooit kennisgemaakt met het schepsel mens. Want hij was die avond en ook de komende dagen van alle in de OBG aanwezige vogels vaak het meest vertrouwelijk – tot grote vreugde van de vogelaars en vooral de fotografen.

Na de ontdekking volgden een paar minuten van nerveus waarnemen, hartkloppingen en spoedtelefontjes naar vogelwerkgroepleden met het verzoek snel te komen, voorzien van fotoapparatuur en literatuur. De waarneming kwam me zo ongeloofwaardig voor dat ik mijzelf erop betrapte steeds opnieuw bezig te zijn met het zoeken naar redenen dat het niet om een Ross' Meeuw ging. Het was er wel eentje, hetgeen de haastig gearriveerde Gert en Bart Huijzers, Janus Verkerk en Peter de Barse bevestigden. Bart en Gert zette de vogel op waarneming.nl, voorzien van een serie

overtuigende foto's, gemaakt door Gert. Om 20.45 uur vloog de meeuw af naar het Hollandsch Diep. In vlucht waren een lichte rosse tint op de onderdelen en een aanzet tot het donkere nekbandje wat beter te onderscheiden dan in zit. Ons ervan bewust dat de volgende ochtend dranghekken wel van pas zouden komen, was het een poosje feestelijk nakaarten op de dijk van de OBG.

Droomvogel

De volgende ochtend kwam het festival al vroeg op gang. Omdat op waarneming.nl had gestaan dat de vogel de vorige avond naar het Hollandsch Diep was gevlogen, meende Theo Muisse er goed aan te doen de 23^e de rivier vanaf de zuidoever te scannen. Dat had hij goed gezien. Om 6.50 uur vond hij de vogel terug, nog in het ochtendschemer, op het Brabantse deel van de rivier. De vogelaars stroomden toe, met als gevolg dat toen de meeuw later in de ochtend richting OBG langs de noordoever vloog, de Haringvlietbrug en Numansdorp het toneel waren van een Formule 1 race voor vogelaars. Op die 23^e april, op Goede Vrijdag, sleepte de meeuw op waarneming.nl 162 hits in de wacht, op de 24^e (Stille Zaterdag!) 80 en op Eerste Paasdag 137. De in de loop van de 24^e eveneens in de OBG ontdekte Blonde Ruiters en de 's avonds laat in het nabije Oude Land van Strijen vastgestelde Griel vormden voor het vogelaargilde een reden temeer om de Hoeksche Waard als Paasbestemming te kiezen. De Griel sleepte op Paaszondag 198 hits in de wacht. Vanaf het fiets/wandelpad dat over de buitendijk van de OBG loopt was de meeuw prima te zien en waren de ochs-en-achs niet van de lucht. Hopelijk had die ene vogelaar die in zijn 4WD over dat pad reed, waardoor allen hun optiek moesten verplaatsen een goede reden voor dit merkwaardige gedrag.

De Ross' Meeuw van de OBG was geen première voor de natie, maar wel de eerste in het binnenland. Het ongewone regenarme voorjaar had de rivierafvoer zodanig doen afnemen dat de OBG er al lange tijd goeddeels droog bijlag. Hierdoor was er een mozaïek van ondiepe plassen, slikken in alle stadia van indroging en verdord flapkroos ontstaan waarin, mede door het warme weer, insecten floreerden. Te zien was dat de meeuw vaak iets oppikte. Wat bezighoudt is dat de vogel na wekenlange oostenwind in het binnenland verscheen. In onze projectie is een Ross' Meeuw toch in de eerste plaats een soort waarop kans bestaat tijdens en na een fikse noordwester langs de kust. Hoe dan ook, het is onwaarschijnlijk dat de vogel vanuit het binnenland stroomafwaarts is komen vliegen. Na de 25^e is de Ross' niet meer gezien in de OBG. Op 7 mei 2011 zag Noël Aarts een adult exemplaar met Dwergmeeuwen langs Katwijk aan Zee noordwaarts vliegen. Betrof dat de Numansdorpse vogel op weg naar zijn Arctische broedplaats? En was de Numansdorpse Ross' al eerder samen met Dwergmeeuwen op weg geweest en, toen deze de noordelijke delta introkken hetgeen ze in het voorjaar vaak massaal doen, in de OBG blijven hangen omdat de vogel uit koers raakte?

De Ross' Meeuw werd en wordt dus nog steeds omgeven door vragen. Alleen over diens ontdekking is heel wat afgeschreven. Hierdoor, en omdat zijn bestaan zich bijna uitsluitend afspeelt op hoge arctische breedten, selecteerden twee Engelsen de Ross' Meeuw als een van de '100 Birds to see before you die'. Dat is een lijst van vogelsoorten waarnaar vogelaars wereldwijd het meest uitzien. Natuurlijk is die lijst subjectief en naar mijn smaak ook wat aanmatigend.

Ik prefereer de benadering van een van mijn vrienden, iemand die vaak op Texel verblijft en die zich ooit stellig voornam nimmer voor een bijzondere soort het verblijf op het eiland voortijdig te beëindigen. Rond Pasen 2011 was hij ook op Texel. Al driemaal had hij de Ross' Meeuw gemist, de vogels van IJmuiden en van Scheveningen, maar ook in juli 1993 in de Kolyma-delta waar ze, toen wij daar arriveerden, al waren vertrokken richting pakijs. Voor de Ross' Meeuw verzaakte hij zijn principe en ging eerder weg van Texel, mede op aanraden van partner Laura die zag hoe hij werd verteerd door onrust – een bewijs van grote wijsheid, nietwaar? Hij arriveerde bij de OBG een paar uur voor de Ross' daar op de 25^e vertrok. In zijn mail schreef hij, 'Wat een droomvogel. En dan bovendien nog een fraaie bonus: een Griel nog wel, eigenlijk ook een droomvogel'

Literatuur

- Chandler, D. & D. Couzens. 2008. *100 Birds to see before you die*. Carlton Books. Londen.
Prins, M. 2011. *Ross' Meeuw bij Numansdorp*. *Dutch Birding* 33: 218-219.
Vaughan, R. 1992. *In search of Arctic Birds*. T & A D Poyser. Londen.

De Griel van het Oude Land van Strijen

Gerard Ouweneel

Zal Arjen Hahn zich ervan bewust geweest zijn wat hij ontketende toen hij op 24 april jl. 's avonds via waarneming.nl zijn ontdekking van een Griel in het Oude Land van Strijen bekendmaakte?

Waarschijnlijk wel want hij bracht zijn waarneming 'vervaagd' in, dus geen nadere plaatsbepaling en geen kaartje met pijltje. Ongetwijfeld had Arjen die vervaging goed bedoeld en valt voor zijn standpunt begrip op te brengen. Maar het mocht niet baten. Want degene die op de hoogte is van het door Grielen geprefereerde habitat, werd al gauw duidelijk dat als gevolg van de wekenlange droogte, het perceel op de hoek Waleweg en Vlaamse Weg in aanmerking zou kunnen komen. Door die droogte was de grote plas op dat perceel foetsie. Op de locatie van die plas lag een aanzienlijke oppervlakte kale, hel oplichtend gesloten kleidek, dat voor een eventueel passerende Griel een steppeachtige uitstraling presenteerde.

Op die plek ontdekte Rob ter Horst 's ochtends de 25^e de Griel en maakte Lodewijk Ouwens een paar foto's waarmee hij erg blij zal zijn geweest. De midden op de ministepe staande Griel werd heftig geattaqueerd door de rondom broedende Kieviten, waarbij hij een dreighouding aannam die Lodewijk zijn 'grielfoto's van het jaar' bezorgde (en dit nummer van In Vogelvlucht een fraaie cover (red.).

Bart Huijzers, die mij al eerder telefonisch had ingelicht over de ontdekking van vorige avond, was ook in het Oude Land op zoek gegaan, waar hij Rob en Lodewijk snel ontdekte. Bart belde mij weer. Op dat moment stond ik al met drie metgezellen in Nieuwendijk op de pont naar Tiengemeten, een bestemming die voor Tweede Paasdag wel aardig leek om wat afstand te nemen van alle adrenalinewekkende deining rond de Ross' Meeuw in de Oosterse Bekade Gorzen. Neen dus. Twintig minuten later was ik ook bij de Griel. Tiengemeten heb ik die dag niet gezien.

Door de Ross' Meeuw en in diens kielzog de Blonde Ruiters in de Oosterse Bekade Gorzen waren tijdens het Paasweekeinde de ogen van vogelend Nederland toch al op de Hoeksche Waard gericht. Toen er nog Griel bijkwam, was de geest uit de fles en stroomden vogelaars toe. De vogel scoorde die dag 198 meldingen op waarneming.nl. En dat terwijl menigeen niet via de rubriek acte de présence geeft. De vogel presenteerde zich voortreffelijk, met in ieder geval 's ochtends voor de vogelaars met ruglicht. Toen ik keek, was hij steeds actief. Dat wil wel anders bij Grielen. Want nachtvogels als ze vaak zijn, prefereren ze overdag de rusthouding, al dan niet in dekking. De Strijense vogel deed dat op de 24^e veel minder. Speelde de trek onrust een rol? Wie weet?

Aan het eind van de middag zag Leon Boon de vogel een muis verorberen., een maaltijd waarover we niet verbaasd behoeven te zijn. In oktober 2010 zagen de deelnemers aan een vogelreis naar de Hortobagy in Hongarije hoe daar een Griel binnen een paar minuten twee uit de kluiten gewassen boomkickers naar binnen werkte. De Kieviten hadden die 24^e april zeker reden zich agressief jegens de Griel op te stellen. Want op het bewuste perceel liep al menige pul rond en het ontging de Kieviten niet dat de Griel actief uit was op voedsel. Toen ik 's avonds rond 21.00 uur nog een kijkje ging nemen, stond de vogel zich op een belendend perceel te pluimen. De volgende ochtend was de Griel foetsie, althans, hij werd niet meer gemeld. Maar was hij werkelijk weg? Want het is bepaald opmerkelijk dat ruim 14 dagen later, op 7 mei, Natascha Goemaere, Remco van Beest en Janus Verkerk in het Oude Land van Strijen tijdens een inventarisatie een (de?) Griel zagen voorbijvliegen, die op korte afstand van de plek van 24 april inviel. Een paar uur later konden de waarnemers ter plekke de vogel niet terugvinden. Echtgenote Els was zo attent deze waarneming te mailen, terwijl ik tussen Cabo Verde en Madeira op zoek was naar zeevogels. Omdat door het extreem droge voorjaar van 2011 het perceel hoek Waleweg en Vlaamse Weg er best grielvriendelijk bij was komen te liggen, bezorgde dat smsje onrust.

Tot 1956 of 1958 was de Griel broedvogel in Nederland, exclusief in de duinen, maar wellicht soms ook in het binnenland. Ook in de eerste helft van de vorige eeuw, toen onze duinen nog niet dichtgroeiden, kromp het broedbestand voortdurend. Een in 1923 gehouden inventarisatie leverde nog slechts rond 30 broedparen op.

Met een gericht biotoopbeheer hebben de Britten zich de afgelopen kwarteeuw bijzonder ingespannen om ook het in hun land kwijnende broedbestand nieuw leven in te blazen. In 1990 had Engeland minder dan 150 paren, maar in 2008 was dat aantal gestegen tot rond de 350, waarbij eerder

prijsgegeven broedgebieden waren herbezet. Omdat nergens ten noorden en ten oosten van ons land Grielen broeden, is het meest waarschijnlijk dat de Strijense Griel afkomstig was uit of op weg was naar Engeland, ook al omdat de afgelopen jaren in Nederland tenminste eenmaal een in Engeland geringde Griel werd geregistreerd.

Is er kans dat de Griel ooit in Nederland terugkeert als broedvogel? Gelet op de gang van zaken in Engeland, waar de vogel broedt in een cluster graafschappen ter hoogte van Nederland, is dat wellicht niet helemaal onwaarschijnlijk. Hoewel in ons land nog steeds een dwaalgast, vertoont het aantal waarnemingen de laatste jaren een stijging. Een gericht terreinbeheer als in Engeland zou zo'n terugkeer wel in de kaart kunnen spelen. Zou dat beheer zich dan moeten richten naar een type terreinen als er het afgelopen voorjaar lag op de hoek van de Waleweg en de Vlaamse Weg? Wie weet?

Literatuur

Bijlsma R.G., Hustings F. & Camphuysen C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij. Haarlem/Utrecht.
Holling M. 2010. Rare breeding birds in the United Kingdom in 2008. British Birds 103: 482-538.
Vaughan R. & Vaughan Jennings N. 2005. The Stone Curlew. Isabelline Books. Falmouth.

Gestopt met vogels voeren

Martin Mollet

Al jaren voeren wij in ons voortuintje vogels, dat heeft al heel wat spannende/bijzondere momenten opgeleverd. Bijvoorbeeld een prachtige gaai op het tuintafeltje zo'n 20cm bij het raam vandaan, reken maar dat onze katten dat spannend vonden. Of wekenlang een familie bonte spechten op de pel-pinda's. Of wat te denken van: gedurende 2 winters enkele weken lang regelmatig een boomklever op bezoek. Prachtig!

Maar daar zijn we dus mee gestopt: niet omdat het niet meer leuk is, maar de burens hebben de lol van het vogelvoeren ook ontdekt en bovendien hebben zij een veel grotere, vogelvriendelijkere tuin met minstens 15 voerpunten.

En daardoor tellen wij niet meer mee, we zijn compleet overschaduwde.....

De lokale avifauna kijkt ons niet meer aan.

Dus komt ook het lokale vogelnieuws van onze burens vandaan: gedurende de gehele zomer zijn er tot wel 4 halsbandparkieten aanwezig op hun voedersilo's. Als we tijdens hun vakantie op hun huiskatten en tuinegels passen krijg ik ook inderdaad alle vier de halsbandparkieten te zien.

Onze tuin telt niet meer mee, snif !

Telling boerenzwaluwen Zinkweg

Gerda van Wageningen

Na een paar jaar te hebben meegelopen met diverse tellingen, om van meer ervaren vogelaars het nodige op te steken, bood het jaar van de boerenzwaluwen mij onverwachte kansen. Ik ben nu eenmaal erg geïnteresseerd in oude boerderijen, en met de smoes van de boerenzwaluwen kon ik daar eens lekker rond gaan kijken.

In de tweede helft van mei deden Ruud Polderman, Marleen Hoorweg en ik een verkennende ronde in het kader van het nestplaatskeuze-onderzoek. Het kwartblok dat voor het onderzoek was toegewezen, besloeg de Zinkweg vanaf Oud Beijerland, te beginnen ter plaatse van de hoogspanningsmasten, de 1e en 2e Kruisweg tot de Langeweg, een deel van het Vuurbaken en de Nieuwe Zinkweg.

Als extra object heb ik de manege van Oud Beijerland aangemeld, omdat na vijftien jaar dressuur te hebben gereden, het dus leuk voor mij was om daar te kijken.

We bezochten die dag alle mogelijke adressen en objecten, om te kijken waar boerenzwaluwen aanwezig waren, en de omstandigheden te noteren.

De eerste rond leidde al meteen tot de conclusie, dat het in dit gebied bedroevend is geteld met het aantal boerenzwaluwen. De van oudsher voorkomende gemengde bedrijven zijn geheel verdwenen. De meeste in aanmerking komende objecten zijn niet langer als boerenbedrijf in gebruik, maar hadden een andere bedrijfsvoering, b.v. aardappelhandel, hoveniersbedrijf, alleen nog maar bewoning etc. Het werd al snel duidelijk, dat waar geen vee meer aanwezig was, er ook geen boerenzwaluwen meer voorkwamen. Bewoners van dergelijke boerderijen meldden allemaal, vroeger wel boerenzwaluwen te hebben gehad.

Foto: Gert Huijzers

Er bleven uiteindelijk vijf adressen over om het aantal nesten te gaan tellen. Deze adressen zijn op 17 juni door Marleen en mij nogmaals bezocht. Ruud stuurde inmiddels naar vogels ergens bij de Rocky Mountains! De weersomstandigheden waren op deze dag minder gunstig dan op de dag van het nestplaatskeuze-onderzoek en dat was te merken omdat we toch minder boerenzwaluwen zagen. Dat is iets dat ik moet onthouden voor eventuele vervolgtellingen.

De score van het aantal bewoonde nesten vonden we toch wel teleurstellend. Wel dient te worden opgemerkt dat het vaststellen van nesten soms moeilijk was. In hoge, donkere schuren was de zaklamp niet altijd krachtig genoeg en vaker nog was een deel van de schuren aan het oog onttrokken door opgeslagen balen sto op gedeeltelijke zolderingen. Soms keken we onze ogen uit naar spinnewebben van ongekende omvang!

We telden uiteindelijk op de Zinkweg nr. 223 4 nesten. In de stal waren koeien en schapen aanwezig.

Zinkweg 272 is een manege voor sportpaarden. Veel boerenzwaluwen gezien, 12 nesten daadwerkelijk kunnen tellen, maar zo goed als zeker zijn er meer nesten (achter stro etc), want we zagen veel boerenzwaluwen vliegen. Door het aantal vliegende vogels door 2 te delen en naar beneden af te ronden ontstaat een schatting die een hoger aantal nesten aannemelijk maakt.

Het adres Zinkweg 277 is ons al bekend van de steenuilen. Daar worden alleen nog wat paarden en schapen als hobby gehouden. In de paardenstal en de lege koeienstal 6 nesten geteld, plus nesten van waarschijnlijk huismussen (veel meer stro en veren).

Tenslotte zagen we bij de 1e Kruisweg nr 2 verschillende boerenzwaluwen vliegen, maar de bewoners waren bij herhaling niet thuis. Een grote koeienstal was leeg, en daar waren geen nesten. Er stond een kalf buiten in een box, er was een afgesloten loods waar we zonder toestemming niet in konden. We schatten door het aantal vliegende vogels voorzichtig op 3 nesten.

We besloten de telling bij de manege in Oud Beijerland bij de Oude Tol. Zowel in de bak als in de stallen van het grootste gebouw waren nesten aanwezig, en hier eveneens veel nesten van huismussen. Twee nesten boerenzwaluwen in de binnenbak en vijf in de stallen daadwerkelijk geteld. Er waren hier veel vogels die af en aan vlogen, vooral de huismussen lieten zich vrolijk en luidkeels horen. In een andere schuur was een tweede binnenbak met stallen, hoog en donker, met alweer stro op zolder. Niet veel daadwerkelijk te zien met een simpele zaklamp! Wel veel af en aanvliegende vogels. De schatting voor de manege is dus minstens 20 bewoonde nesten.

De indruk die bij Marleen en mij is achtergebleven, is dat de zorgen om de stand van de boerenzwaluwen terecht zijn. Binnen het kwartblok dat we hebben geteld, lijkt de stand van deze vogels voornamelijk te zijn teruggelopen door verandering in bedrijfsvoering.

Meer dan 1000 paren Oeverzwaluwen in de Hoeksche Waard

Janus Verkerk

Het jaar 2011 zal de geschiedenisboeken ingaan als het beste jaar voor Oeverzwaluwen ooit. Voor zover ons bekend natuurlijk maar sedert het bestaan van vogelwerkgroepen, SOVON en andere instanties die gegevens verzamelen zijn er nog nooit zoveel nesten geteld als afgelopen jaar. De grote vraag aan het begin van het seizoen was natuurlijk of de nieuw aangelegde wand in de Oosterse Bekade gorzen (OBG) geen aanzuigende werking zou hebben ten koste van de spectaculaire bestaande kolonie in de Oeverlanden van het Hollandsch Diep. (APL) En in het begin van het seizoen leek het heel erg dat die vrees bewaarheid zou gaan worden. De nieuwe kolonie aan de OBG werd vanaf begin april direct in gebruik genomen terwijl in de APL wekenlang geen Oevertjes waren te zien. Wel bleven bij de beroemde voorjaarstrekelposten (o.a. Breskens) tot diep in mei dagelijks nog behoorlijke aantallen Oeverzwaluwen ons land binnenvliegen en daarom bleef er hoop. Eindelijk zo rond de 6^e mei was het dan toch zover dat de eerste oevertjes zich vestigden, ruim een maand later dan normaal. Een eerste telling op 3 juni leverde 424 nesten op terwijl er in de OBG 282 werden geteld. De grondstabiliteit van de laatste kolonie was nog niet geweldig en deze kolonie zat hiermee duidelijk op zijn maximum. In de APL bleef het echter groeien zodat een tweede telling noodzakelijk was. Deze leverde op 9 juli 759 bewoonde nestholtes op, het hoogste aantal ooit en samen waren de twee kolonies goed voor meer dan 1000 broedparen aan Oeverzwaluwen. Met dank aan SBB voor het faciliteren van de graafmachine.

Daarnaast was er nog meer positief nieuws uit de regio Goudswaard waar langs het Spui een nieuwe kolonie ontdekt werd die goed was voor 73 nesten.

Ondanks wat extra handarbeid bij een groot ingezakt talud bij Kuipersveer stopte de teller hier op 53 nesten. (2010 -121 nesten) Wel zullen hier door Rijkswaterstaat oeververdedigingswerken worden gaan uitgevoerd. Deze activiteiten stonden gepland voor 2011 maar werden na wat telefoontjes met de verantwoordelijken uitgesteld tot na de broedtijd. Kleinere kolonies lagen langs de Oude Maas (2 nesten) de Vissersvliet (15) en achter jachthaven de Put (8) Het totaal aantal Oeverzwaluwen voor 2011 bedraagt dus 1192 nesten, een absoluut record!

Huis- en oeverzwaluwen 2011

Jan Pieter van Bennekom

Met genoegen wil ik in deze jubileumuitgave van In Vogelvlucht een bijdrage leveren over het wel en wee van huis- en oeverzwaluwen. Als coördinator moet ik tellers aansturen jaarlijks hun werk te doen. Maar vrijwilligers laten zich niet sturen en wat zou ik, met zoveel enthousiaste mensen die de natuur een warm hart toedragen. Hen sturen? Daar denk ik niet aan. Beter is het die uitspraak om te draaien, want het zijn juist de tellers die mij, als degene die jaarlijks hun gegevens verwerkt in een fraaie rapportage, er toe bewegen met dit mooie werk door te gaan. Daarmee ook een bijdrage te leveren aan het werk van de VWG.

Na deze inleiding aandacht hoe het de huis- en overzwaluwen verging in onze omgeving. Daarover kan ik kort zijn: **heel goed**. Vanaf het moment dat dit werk door mij is overgenomen van mijn voorganger heb ik nog nooit zo'n goed jaar meegemaakt. Dat moet toch wel iets zeggen over onze (groene) omgeving. De zwaluwen blijken daar goed in te tieren. Vogelkenners weten als geen ander dan een huiszwaluw een ander nestgebied kent dan een oeverzwaluw, maar voor beide soorten geldt dat onze tellers hun geluk dit jaar niet op konden. Menigeen voegde op het telformulier nog een opmerking toe.

Maar maakt één zwaluw een goede zomer? Is een goede score van dit jaar garantie dat ook in 2012 identieke resultaten zullen worden behaald? Ook hierop weten doorgewinterde natuurliefhebbers dan wel vogelaars het antwoord. Het kan zo maar ineens een minder jaar worden. Daar hebben wij in het verleden genoeg voorbeelden van meegemaakt. Daarom is het van belang te blijven genieten van het mooie resultaat dat is bereikt in 2011. Bestaat toeval of is mijn lijfspreuk waar dat toeval juist niet bestaat?

Uit de ontvangen opmerkingen op de telformulieren er toch één uitgelicht. Dat vanwege het bijzondere karakter ervan. Zoals bekend nestelen huiszwaluwen het liefst onder een overstek van een dak. Voor eigenaars van bedoelde woningen is dat soms lastig omdat het niet oogt. Ook moet hij of zij in die periode geen plannen hebben voor schilderwerk. In de loop van 2011 was een eigenaar voornemens het huis te laten opschilderen. De teller van dat gebied hoorde van die plannen en gaf aan de eigenaar aan het schilderwerk pas te gaan beginnen zodra het broedseizoen achter de rug zou zijn. Maar de bewuste schilder ging (mogelijk in opdracht van eigenaar) al eerder aan de slag door de nesten alvast te verwijderen. Dat leidde tot protesten in de omgeving en inschakeling van de politie. Een boete vanwege een (economisch) delict ligt in het verschiet. Mogelijk biedt dit voor ons kansen om de toekomst van onze gevederde vrienden verder te waarborgen. Mogelijk biedt dit ook een kans voor een nog beter zwaluwjaar 2012.

‘Nederland Ganzenland’, voor vogelbeschermers een duivels dilemma

Gerard Ouweneel

Voor menigeen moet het een raadsel zijn geweest: Vogelbescherming Nederland werkt eraan mee om in vijf jaar de zomerstand van de Grauwe Gans terug te brengen tot circa 100.000 vogels. Daar staat tegenover dat de jagers lieten weten aan die ruiming niet te zullen meewerken. Omdat in dit land jagers altijd werden en worden afgeschilderd als lieden die niets liever doen dan veel ganzen schieten, baarden de reacties van beide organisaties opzien. Faunabescherming, het vroegere Kritisch Faunabeheer is altijd bereid om er robuust op in te hakken. Nu ook, met een advertentie met als kop ‘Met vrienden als Vogelbescherming en Natuurmonumenten heeft de gans geen vijanden meer nodig’. De provinciale landschappen en Staatsbosbeheer die ook meedoen, noemde Faunabescherming niet. Toevallig? In die advertentie stelt de stichting genoeg alternatieven te weten om de ganzen(schade) binnen te perken te houden. Besloten wordt met ‘bent u ook een vriend van de ganzen, word dan donateur’. Via een brief in NRC-Handelsblad reageerde Vogelbescherming geschokt te zijn dat Faunabescherming over de rug van dode ganzen aan donateurwerving doet. Voorts zette de vereniging uiteen dat bij acceptatie van het G7-akkoord door Den Haag, dit qua aantal gedode ganzen tot een verbetering van de huidige situatie zal leiden. Ergo het welles-nietes is begonnen met ongetwijfeld een ‘wordt vervolgd’.

Nieuwsgierig naar de door Faunabescherming gesuggereerde alternatieven raadpleegde ik hun website. Van de daar aangedragen ideeën stond ik niet paf, althans geprojecteerd op de gang van zaken in onze regio, waar op schadegevoelige gewassen die verjagingsmethoden al werden en worden toegepast, zonder succes. Faunabescherming stelt dat bij zomerganzen iedere vorm van populatiebeheer zinloos is en wijst, conform haar doelstellingen, gebruik van het geweer af. Indien ondanks actieve verjaging toch gewasschade optreedt, dan dient deze te worden vergoed, aldus de club. Gelet op de insteek van het huidige kabinet, stappen de faunabeschermers met die laatste aanbeveling dromenland binnen. Ook Dierenbescherming kwam met naar eigen oordeel innovatieve alternatieven op de proppen, waaronder het werken met collies om de ganzen te verjagen. Welnu, ik denk dat weinig vogelbeschermers zitten te wachten op hordes honden die in de terreinen worden losgelaten. Daar zitten immers ook andere vogels en zoogdieren.

Wat mij bezighield bij het bestuderen van zowel ‘Nederland Ganzenland’ als de alternatieven die Faunabescherming oppert, is de realiteitswaarde, of liever de uitvoerbaarheid van de bepleite maatregelen, pro en contra. Kijk naar de verwording van de ooit geïntroduceerde toestemming dat bij winterganzen ondersteunend afschot mag plaatsvinden, indien kwetsbare gewassen ganzenschade ondervinden. Een paar jaar geleden kregen de wetlandwachten van een door Vogelbescherming in Zuidwest-Friesland georganiseerd weekeind van hun locale collega’s te horen dat in die streek van toezicht op deze bepaling geen sprake is, verhalen die waren voorzien van treffende en schokkende voorbeelden. En ook in onze regio vielen jachttaferele te registreren waarbij het ernaar uitzag dat het begrip ‘ondersteunend afschot bij kwetsbare gewassen’ ruimhartig werd geïnterpreteerd. Bij het doornemen en het op zich laten inwerken van de in ‘Nederland Ganzenland’ geformuleerde regels en bepalingen, rijst onontkoombaar de vraag ‘hoe dit uit te voeren en wie gaat dit allemaal controleren?’ Een van de positieve elementen in de nota ‘Nederland Ganzenland’ is de toezegging dat binnen de landelijke afspraken, ruimte zal zijn voor regionaal maatwerk. Dat is verstandig. De zomerganzensituatie in de Hoeksche Waard verschilt aanzienlijk van die op Texel, in Friesland of in het Grote Rivierengebied.

De Hoeksche Waard

Vragen genoeg. Voor wat de Hoeksche Waard betreft is er eentje of er ook tegen ganzen opgetreden gaat worden binnen reservaten zoals de Korendijkse Slikken, Tiengemetten, de Hoogezandsche Gorzen en het Oude Land van Strijen. Immers, de ganzen bivakkeren in en opereren in de nazomer goeddeels vanuit deze reservaten. Beheerders zoeken daar nu al naar nesten om de eieren te schudden. Stel dan binnen de reservaatgrenzen ook schoten gaan vallen, dan heeft dat nogal wat consequenties, met name tijdens het broedseizoen. Voorts, om de winterganzen te ontzien gaat er een rustperiode komen die loopt vanaf 1 november tot 1 maart. Voor de Hoeksche Waard is dat tijdvak te benepen. Ook al om de

Dwergganzen geen gevaar te laten lopen, zou het wenselijk zijn dat in ieder geval voor wat het Oude Land van Strijen betreft die periode gaat lopen vanaf 1 oktober tot en met 15 maart. Die rustperiode geldt niet voor exoten (Zwaangans, Indische Gans, Keizergans, de beide Canada ganzen en de Nijlgans) alsmede Soepganzen. Maar let wel, die mengen zich vaak tussen soorten waarvoor de rustperiode wel geldt. En wat gebeurt er met de huidige afschotregeling voor zomerganzen? Waar denkt men met de kadavers te laten? En komt er beter toezicht op het ondersteunend afschot van winterganzen die schade veroorzaken aan gewassen? Want die maatregel blijft wel overeind, waarbij schade aan gras gaat wegvallen.

Het zou best kunnen dat indien Den Haag de voorstellen van de G7 aanvaardt, op Hoeksche Waards Landschap en/of de Vogelwerkgroep een beroep zal volgen in te haken. Geopperd wordt een 'samenhangende aanpak van het ganzenvraagstuk op regionaal niveau', een samenwerking die vorm krijgt in een GAK, dat staat voor 'ganzenafstemmingskader'. Bijvoorbeeld om de omvang van de zomerganzenpopulaties bij te houden, stelt de GAK zich voor dat de tellingen zullen doorgaan zoals deze thans plaatsvinden. In de Hoeksche Waard vindt die telling nu plaats door leden van de Wildbeheereenheid, hier en daar bijgestaan door vrijwilligers waaronder vertegenwoordigers van natuurbeheerders en vogelwerkgroepleden. Het ware te wensen dat een toekomstige GAK erin slaagt tot een evenrediger samenstelling van telteams te komen. Tot slot staat er een jaarlijkse ganzenconferentie op het programma en is er een aparte annex gewijd aan Smienten. De nota 'Nederland Ganzenland' is te downloaden.

Vogelbescherming

Bij Vogelbescherming zijn ongetwijfeld harde noten gekraakt. Door mee te doen steekt de vereniging ver de nek uit – waarschijnlijk naar mening van menig lid te ver. Aannemelijk is dat Zeist voor een afweging tussen emotie en ratio stond en dat men koos voor het laatste, zulks om invloed te hebben bij het ganzenvraagstuk dat ongetwijfeld een lange looptijd gaat krijgen, waarschijnlijk een looptijd zonder einddatum. Alsdan is dat een verstandig besluit. In haar bericht van 3 mei jl. stelt Vogelbescherming dat de bereikte overeenstemming met een positief advies voor te leggen aan de achterban. Indien men daarmee doelt 'aan de ledenraad', dan is voor een ingrijpend vraagstuk als de zomerganzen dit forum te mager. Via een respect afdwingende nota protesteerde de Vogelwerkgroep Texel al begin-juni o.a. over de gevolgde procedure. Nu, eind-juni, bij het schrijven van deze regels, hebben in ieder geval de wetlandwachten nog niets vernomen van Vogelbescherming. Dat getuigt niet van respect en is ook niet verstandig, zulks alleen al omdat aannemelijk is dat voor de wetlandwachten een belangrijke rol weggelegd is.

Resultaten van de roofvogel inventarisatie 2011

"Het verschil zit 'm in de details"

Martin Mollet

De populatie roofvogels die we vanaf 2000 volgen kan wel van worden gezegd dat het een redelijke stabiele populatie is. De toenemende aantallen in de eerste paar jaren was ongetwijfeld voor een groot deel het gevolg van dat wij als waarnemers het terrein en de daarin aanwezige territoria steeds beter leerden kennen. Een beter of slechter jaar lijkt dan ook vooral te worden bepaald door slechtere voedsel of weersomstandigheden of incidenteel een waarnemerseffect te zijn: minder uren in het veld betekent minder territoria vinden, dit geldt speciaal voor de lastiger soorten zoals sperwer of boomvalk.

Kortom de jaren gaan een beetje op elkaar lijken en hierdoor wordt de oude reclame slagzin van toepassing: "Het verschil zit 'm in de details!", maar dit wil zeker niet zeggen dat er niets valt te melden:

De **buizerds** deden het goed dit jaar: er waren niet alleen veel paren die een nestpoging begonnen (49, één minder dan vorig jaar), maar een groot aantal was ook nog eens succesvol. Dit leverde maar liefst 82 jongen op dit is het hoogste aantal dat we toen nu toe hebben kunnen vaststellen. Van die jonge buizerds zijn er nu (eind september 2011) helaas al weer 2 dood teruggemeld. Het is een bekend gegeven dat ruim de helft van de uitgevlogen jongen niet eens één jaar oud wordt.

Buizerdnest met 4 jongen (Martin Mollet)

Tijdens de ringbezoeken vonden we onder 2 nesten een jong op de grond. Eén daarvan was helaas stervend, de ander zag er gelukkig prima uit: er lagen zelfs een aantal prooien om hem heen, z'n ouders waren hem niet vergeten! Een ander nest konden we niet beklimmen met een geheel nieuwe reden: het eikje zat vol met eikenprocessierups!

Ook bij de **torenvalken** waren er ook van die details: nestkasten die al jaren bezet zijn bleven dit jaar leeg en kasten die al jaren ongebruikt zijn, werden opeens vereerd met een paartje torenvalken.

Opmerkelijk genoeg waren er drie kasten met daarin een jong met dezelfde groeiafwijking, namelijk: spreidpoten. Bij spreidpoten staan de poten extreem van het lichaam af waardoor het jong eigenlijk altijd op z'n buik moet liggen omdat hij z'n poten niet onder zijn lichaam kan doen, zie foto (Ingrid Verbiest). Deze afwijking kan ontstaan door bijvoorbeeld een genetische afwijking of bepaalde tekorten in de voeding. Op internet wordt bij vogelkwekers ook als mogelijke oorzaak genoemd dat het vrouwtje te zwaar op de jongen ligt of de kastbodem te glad is.

In Mijnsheerenland was er een torenvalk paartje wat na het mislukken van het eerste legsel een tweede broedsel is begonnen. Op 7 mei lagen er 6 eieren die door het vrouwtje werden bebroed, op 3 juni was de kast leeg en verlaten. Op 5 augustus ringden we één jong van 13 dagen oud, die volgens de kasteigenaren al zeker een week eerder uit het nest was gevallen !

Een ander opmerkelijk geval bevond zich een paar honderd meter verderop: die torenvalkkast is al sinds 2009 ingepikt door een nijlgans en in 2009 en 2010 had dat tot gevolg dat die lokatie geen torenvalkjongen meer opleverde. Dit jaar echter lieten de torenvalken zich niet tegenhouden: op 13 mei lagen er 5 torenvalkeieren tussen 7 grote witte eieren en op 1 juli konden we 6 jonge torenvalken ringen.

Boomvalknesten werden er niet veel gevonden: de broedsels zijn mislukt voordat ze zijn ontdekt of ze zijn sowieso niet begonnen, dat is helaas niet bekend. Er werden 2 geslaagde pogingen gevonden en één territorium met een paartje valken zonder tekenen van een nestpoging.

Havik en sperwer "gedroegen zich dit jaar weer netjes" maar een aantal nesten is pas ontdekt toen de jongen al waren uitgevlogen en daarom zijn de jongen mogelijk iets ondertelt.

Vorig jaar zijn de **bruine kiekendieven** éénmalig gebiedsdekkend geteld in verband met "Het jaar van de bruine kiekendief". Net als de jaren dáárvoor zijn de bruine kieken dit jaar niet systematisch onderzocht maar er zijn toch wel een aantal bruine kieken territoria gemeld, zowel in Oost als in West werd een nest geringd, beide met 2 jongen.

Bij de Hoeksche Waardse **slechtvalken** was er goed en slecht nieuws. In alle 3 de territoria is een broedpoging gedaan en zijn in alle drie de nesten zelfs jongen gezien. Het slechte nieuws is dat één paar zeker mislukt is en één ander paar vrijwel zeker is mislukt en het laatste paar bijna mislukte. Bij het paar in de buurt van Nieuw-Beijerland is één jong gezien maar kort daarna was bij een nestinspectie door mensen van Tennet alleen nog maar een restje van een kapot nest met één niet uitgekomen ei te vinden !

Bij het paar bij de Haringvlietbrug leek e.e.a. aanvankelijk ook goed te gaan en ook daar is één redelijk groot jong gezien (dus al flink in de veren en nog maar weinig dons). Maar het hele schouwspel dat **alle** voorgaande jaren was te zien na het uitvliegen van de jongen (jongen op de grond/in de hoogspanningsmast, voerende ouders) is dit jaar helemaal niet waargenomen ! Het lijkt er dus sterk op de het jong of de jongen kort voor of kort na het uitvliegen zijn verongelukt.

En toen was er nog één..... Aanvankelijk verliep het bij het "Oost"-paartje voorspoedig, bij de eerste inspectie door Tennet (dezelfde dag als bij het "West-nest") bevatte het nest 2 piepkleine jongen en 1 uitkomend ei. In de daarop volgende dagen is er eigenlijk altijd maar één jong waargenomen. Vanaf de grond, dus het is goed mogelijk dat er meer jongen zijn die op dat moment niet zichtbaar zijn. Als de Tennet mannen op de ringdag het nest bereiken blijkt er nog maar één jong in te zitten. Het blijkt een vrouwtje te zijn, maar verder ogenschijnlijk gezond en er is dus nog steeds hoop op één uitvliegend jong voor 2011. Inderdaad vliegt de jonge dame na enige strubbelingen gezond en wel uit en op 11 juli, inmiddels 78 dagen oud, is ze voor het laatst gezien in het Oude Land van Strijen.

Het eerste **echte** Hoeksche Waardse slechtvalk jong is hiermee een feit.

De cijfers voor 2011:

Van niet alle nesten is precies bekend of ze zijn geslaagd of mislukt. Daardoor is het mogelijk dat er bijvoorbeeld 10 broedpogingen zijn met 5 geslaagde en 2 mislukte pogingen. Van de overige 3 broedpogingen is dus niet (met zekerheid) bekend hoe het is afgelopen.

* Bij de torenvalken was er dit jaar één paar dat twee keer heeft gebroed: het eerste legsel mislukte en van het tweede legsel vloog 1 jong uit, vandaar 16 territoria en 17 broedsels (14 geslaagd en 3 mislukte).

** Om de totalen vergelijkbaar te houden met vorig jaar zijn de bruine kiekendieven niet mee geteld in de totalen.

Oost 2011 (2010 tussen haakjes)	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	49 (50)	40 (36)	7 (11)	82 (72)	2,0 (2,0)
Havik	4 (4)	4 (2)	0 (1)	8 (7)	2,0 (3,5)
Sperwer	9 (8)	7 (5)	1 (0)	20 (17)	2,6 (3,4)
Boomvalk	3 (5)	2 (4)	0 (0)	5 (8)	2,5 (2,0)
Bruine kiekendief	7	3	0	7	2,3
Torenvalk *	16 (17)	14 (15)	3 (2)	55 (63)	3,9 (4,2)
Slechtvalk	2 (2)	1 (1)	0 (1)	1 (2)	- (-)
Totaal**	83 (86)	68 (64)	11 (15)	171 (169)	-

West 2011 (2010 tussen haakjes)	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	19 (24)	13 (10)	5 (4)	25 (21)	1,9 (1,9)
Havik	1 (5)	1 (4)	0 (1)	3 (7)	- (1,8)
Sperwer	4 (5)	1 (4)	2 (0)	2 (8)	- (2,0)
Bruine kiekendief	2	2	0	4	2,0
Boomvalk	1 (1)	1 (1)	0 (0)	1 (2)	- (1,0)
Torenvalk	1 (5)	1 (5)	0 (0)	(19)	- (3,8)
Slechtvalk	1 (1)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	- (-)
Totaal**	27 (41)	17 (24)	6 (6)	31 (57)	-

Hierbij wil ik de volgende personen hartelijk bedanken voor hun hulp (in alfabetische volgorde): Han Benard, Martin Benard, Ad Groeneveld, Michel Hitzerd, Dick van Houwelingen, Jacqueline Kok, Arie en Leen vd Linden, Els Marijs, Jan Plaisier, Jan Uljee, Ronald in't Veld (SBB), Ingrid Verbiest, Arie Verhoef, Janus Verkerk, Mariska v/d Vlucht, Leen de Zeeuw, Remco Zielstra, de dierenambulance, Vogelklas Karel Schot en de terreineigenaren.

Draagvlak

Gerard Ouweneel

Woensdag 15 juni 2011 was geen beste dag. Staatsbosbeheer kreeg een gebied toegeschoven waarin ik redelijk thuis ben. Om over de aanwinst te praten was ik uitgenodigd naar het regiokantoor te komen. Dat werd geen opbeurend gesprek, waarbij ik moest denken aan die boer in Noord-Drenthe. Deze verkeerde in de veronderstelling dat zijn land onder bewind van SBB beschermd zou gaan worden. Daarom had hij testamentair laten vastleggen dat zijn terreinen naar die lieden zouden gaan. Toen hem bleek dat SBB voornemens was zijn land voor Jan en Alleman open te gooien, ontstak de man woede en vernietigde hij zijn wilsbeschikking.

Die woensdagmiddag paste in dat scenario. Van zijde van de gesprekspartners geen woord over het te voeren beheer, maar alleen over plannen hoe het gebied te ontsluiten voor het publiek, dus over nieuw aan te leggen paden en over bebording. Daarbij werd mij een paar maal verzekerd 'dit is onze opdracht' en vielen de woorden 'draagvlak' en 'gastheerschap' te beluisteren. Een vriend werkt aan een bij natuurterreinbeheerders en de overheid verklarende woordenlijst inzake het daar gebezigde jargon. Volgens die lijst worden met 'draagvlak' bedoeld de betalende leden, de consumenten en met 'gastheerschap' klantvriendelijke exploitatie van de natuur.

Die 15^e juni keerde ik terug naar Maasdam met naar binnen gekeerde blik. Waar was de tijd dat ik in mijn sas was wanneer een waardevol gebied naar een natuurorganisatie toekwam en ik qua vermogen daaraan meewerkte. Omdat anno 2011 zo'n organisatie uitsluitend erop uit is de door haar beheerde natuur gebruiksgereed te maken voor het draagvlak, zijn we nu beducht dat dit gebeurt, ja, is het zo ver gekomen dat je moet het proberen die transfer te voorkomen. In 2009 bestond Natuurmonumenten het onder haar draagvlak een geldinzamelingsactie te organiseren voor de aanleg van paden naar de plekken die er in dit land nog schijnen te zijn, waar nimmer iemand was. 'Wij zullen zorgen dat u daarheen kan', kopte de vereniging. Op mijn bedenkingen tegen de recreatieve ontsluitingsplannen die SBB óók voor de ter discussie staande gebieden in petto had, plaatste een van de heren de opmerking: 'Maar je moet toch toegeven dat er heel wat natuur is bijgekomen. En denk niet dat die terreinen er voor jou alleen liggen'.

Dat viel niet goed. Ik reageerde met: 'Nee, die terreinen liggen er niet voor mij. Die liggen er voor de natuur. En zal ik je eens een opsomming geven wat er in deze streek de afgelopen decennia allemaal is verdwenen? Dat overtreft ruimschoots de natuur die er naar jouw idee is bijgekomen. Bovendien ging het goeddeels om natuurcompensatie...!' En ik citeerde de rake typering die mijn vriend in zijn verklarende woordenlijst voor het begrip natuurcompensatie ten beste geeft.

Onderweg naar Maasdam maakte ik mij steeds kwader: 'Ontsluitingspaden maken en bankjes neerzetten, daar gaat de energie en het geld heen. Maar broedeilanden voor kustvogels ontdoen van inmiddels manshoge vegetatie, zodat er alleen nog ganzen en Kleine Mantelmeeuwen broeden is er niet bij. Ik besloot graag met vrijwilligerswerk door te gaan voor een natuurorganisatie, maar niet voor een recreatieschap, ergo niet met het SBB-vrijwilligerschap. Inmiddels is die brief de deur uit. Ter zijde, weet u wat de eerder geciteerde vriend van die vrijwilligers zegt: 'de knuffelberen van natuurorganisaties, want ze verrichten onbetaald het werk dat de organisaties zelf zouden moeten doen. Maar ze moeten wel hun plaats weten en kritiek is verboden'.

Thuis lag het avondblad op de deurmat. De kop op de frontpagina was een voltreffer op het netvlies. De ontnuchtering van de gepasseerde middag ging even tussen de coulissen. Minister Schultz van Haegen (VVD) had via een Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte de wijsheid afgescheiden dat de rijksoverheid voor wat de planologie betreft zich nog alleen gaat bekreunen om kwesties die van belang zijn voor de nationale economie en ecologie. De rest laat ze over aan provinciale en gemeentelijke overheden. Nu behoor ik zeker niet tot de categorie mensen die van de wieg tot het graf alle heil van de rijksoverheid verwacht. Maar in een natie als de onze die zodanig is volgepropt met attributen waarmee de westerse mens zich pleegt te omringen, ben ik van mening dat om de schaarse ruimte die er nog is te beschermen, een ordenende en wijze sturing van de centrale overheid dient uit te gaan. Nee dus. Wat staat ons te wachten? Lokale overheden plegen vaak niet verder te kijken dan de grenzen van hun machtsgebied. En zullen ze bestand blijken tegen de sirenenzang van aanlokkelijk lijkende voorstellen om een fraaie ruimte vol te plempen met bedrijvigheid? Schrijver woont in een streek waarvan een toenmalige minister van Milieu besloot het vanaf de snelweg aanwezige uitzicht te

beschermen. Dat uitzicht werd er eentje van de negen panorama's van Cramer. Die negen maken alle deel uit van nationale landschappen. Met de speciale status, de bescherming dus die de nationale landschappen dachten te genieten, lijkt het voor wat mijn streek betreft gedaan. Een paar dagen na de 15^e juni zette de Raad van State het licht op groen voor een langs de noordrand van de streek geprojecteerd regionaal bedrijventerrein.

Bij een glaasje vroeg ik 's avonds aan echtgenote Els':

'Willen we nog in dit land leven? Ik moet de laatste paar uur weer veel denken aan Zweden of Canada. Ongetwijfeld zal er in die landen ook veel mis zijn. Maar daar zijn we in ieder geval niet historisch belast en wellicht bestaat daar wel een draagvlak waarbij we ons thuis gaan voelen'.

Tot slot, nog één verklarende uitleg van mijn vriend. Over natuurbescherming. Daar komt-ie:

'Een van zijn betekenis ontdaan begrip, voorheen betrekking hebbend op bescherming van planten en dieren en hun leefgebied, tegenwoordig beperkt tot slechts één diersoort: de mens'.

Wilt u de hele verklarende woordenlijst leren kennen, lees dan het op komst zijnde boek '*Mijn roofvogels*'. U zult er huiveringwekkend veel in herkennen.

Vooruitgang geboekt bij probleem militaire laagvlieg oefeningen Oude Land van Strijen

Gerard Ouweneel

Het zich al jaren voortslepende probleem van de voortgaande laagvlieg oefeningen die de Koninklijke Luchtmacht pleegt te houden in het Oude Land van Strijen, kreeg eerst begin mei 2010 en daarna op 25 januari 2011 een extra dimensie. Bij beide gebeurtenissen ging het om voortdurend enkele meters boven de grond manoeuvrerende Apache-helikopters in het Oude Land, tot in het centrum van het reservaat. In mei 2010 en in januari 2011 werden daardoor de weidevogels respectievelijk de talrijk aanwezige ganzen grondig en urenlang grondig verstoord.

Foto: Henny van Ockenburg

Inhakend op eerdere correspondentie en gesprekken over de helikopteroefeningen en de kwalijke consequenties voor vogels, schreef het Hoeksche Waards Landschap zowel vorig jaar als in de afgelopen winter brieven, waarbij ook werd gerefereerd aan de functie van het Oude Land als ganzenopvanggebied als aan de verkregen Natura-2000 status.

De luchtmacht toonde zich coöperatiever dan voorgaande malen. Op 7 april jl. kwam het in Numansdorp tot een gesprek met luitenant-kolonel Faber, hoofd bureau geluidshinder, zonering en rapportering van de luchtmacht. Deze liet zich bijstaan door de heren van Kralingen en Amsterdam, beiden eveneens luchtmacht officieren. Van zijde van het HWL namen deel Jan Prince, Cees Mesker en schrijver.

Aan de hand van een kaart liet de heer Faber zien dat de luchtmacht 'bird sanctuary areas' onderscheidt. Dat zijn er 54 in Nederland, waaronder in en rond de Hoeksche Waard het Oude Land van Strijen (nummer 37), Tiengemeten en de Ventjagersplaat (40), en het Spuimondgebied (41). Deze gebieden hebben weliswaar geen wettelijke status, maar om puur eigenbelang krijgen de piloten volgens een interne richtlijn te verstaan deze gebieden te mijden. Een kaart met al deze gebieden werd overhandigd. Die kaart is ook te vinden via een website. Op de bewuste kaart was voor het Oude Land alleen het zuidoostelijk deel als 'bird sanctuary' aangegeven, het reservaatgedeelte dus grotendeels niet. Voor deze Oude Land bird-sanctuary – het zuidoostelijk deel -- geldt een vliegverbod van oktober tot april. Hoe deze misser had kunnen gebeuren wist Faber niet, maar hij erkende dat de luchtmacht ernaast zat. Faber had zich goed voorbereid en bleek op de hoogte van het speciale belang van het Oude Land als pleisterplaats van de Dwergganzen en beaamde dat de polder in verband met de ganzen niet geschikt was als laagvlieggebied. Op de vraag waarom de luchtmacht per se in het Oude Land wilde oefenen, zulks terwijl in beginsel de gehele Hoeksche Waard met een keur aan wijde lege polders als laagvlieggebied ter beschikking staat, kwam naar voren dat juist de 'hobbeligheid' in combinatie met het uitgestrekte graslandareaal voor de piloten bepaalde extra's biedt om er te oefenen. Het was voor ons Hoeksche Waarders even wennen dat de hobbeligheid van het Oude Land van Strijen zowel Apache-helikopters als Dwergganzen trekt. Op onze kritiek dat met name op 25 januari jl. het de piloten moet zijn opgevallen dat ze deining onder de ganzen veroorzaakten (er waren toen circa 40.000 vogels), reageerde de luchtmacht officieren met de veronderstelling dat de vliegers zo druk in de weer waren met hun oefening en instrumenten, dat ze de ganzen waarschijnlijk niet eens hebben opgemerkt.

Faber toonde zich bereidwillig om het laagvliegverbod uit te breiden tot het gehele Oude Land van Strijen alsmede het Munnikenland en de Sint Anthony polder, dus in feite voor het gebied gelegen in de driehoek Strijen, Westmaas en Maasdam. Dat verbod geldt dan van oktober tot april. De officier verklaarde voorts bereid te zijn deze periode uit te breiden tot juni, zodat ook de weidevogels worden ontzien voor de laagvliegerij. Wel beklemtoonde hij dat dit alles geschiedt op basis van vrijwilligheid. De luchtmacht ziet weidevogels niet als een bedreiging voor het welzijn van de piloten en hun vliegend materiaal. Wij als vertegenwoordigers van HWL waren tevreden met het verloop van het gesprek, zij het dat we ons wel realiseerden dat we attent zullen moeten zijn hoe de praktijk gaat uitpakken.

IJsvogels 2011

Janus Verkerk

Eén van de eerste bekenenissen wanneer we spreken over het inventariseren van ijsvogels is dat je vooraf al weet dat wat je ook opvoert als einduitslag je er vanuit mag gaan dat er meer zijn geweest. Het valt ook niet mee een groot gebied als de Hoeksche Waard en Tiengemeten betrouwbaar en dekkend geteld te krijgen op een niet zo gemakkelijk te inventariseren soort. Anders dan bij Kerkuilen is hier het grote netwerk van vogelaars van cruciaal belang. Maar dan nog, wat zegt een eenmalige waarneming van één exemplaar in de broedtijd over mogelijk nestelen, laat staan over uitgevlogen jongen. En die eenmalige waarnemingen zijn er velen uit de meest uiteenlopende hoeken van ons eiland. Wel vaak langs het Hollandsch Diep en Haringvliet en Oude Maas dat wel. Daar ligt dan ook ieder jaar het zwaartepunt van de populatie waar we op kunnen bogen. Ook in 2011.

Erg belangrijk is de voorafgaande winter. En die was deze keer behoorlijk pittig. Er kwamen afgelopen voorjaar veel minder meldingen van ijsvogels binnen dan de voorgaande jaren. Een beeld dat in de nazomer wat mij betreft ten gunste mag worden bijgesteld maar dan vliegen er natuurlijk nogal wat jonge vogels rond die werkelijk overal op kunnen duiken. Waarnemingen van individuen na half mei kun je eigenlijk al niets meer mee. Eenmalige waarnemingen in de goede tijd, vanaf half maart tot eind april dus eigenlijk ook niet. Wat er dan overblijft zijn waarnemingen van paartjes, balts, nestvondsten en uitgevlogen jongen. Van één opgevoerd paar nabij de Heinenoord tunnel zijn de meerdere waarnemingen van steeds één exemplaar voldoende geacht om dit als een broedgeval mee te nemen. (Sovoncriteria)

Met het voorgaande ter toelichting werden in 2011 met zekerheid 8 paren vastgesteld.

Langs de Oude Maas bij Groot Koninkrijk waren een paar meldingen in het voorjaar en eentje in augustus van 3 exemplaren tegelijk.

Een nestvondst in een griend langs de Oude Maas.

Een paartje in de goede tijd op de Esscheplaat.

Een paartje en later een nestvondst op de Sasseplaat.

Een paartje op de Ambachtsheerlijkheid nabij het Hoogezand.

Een meegeteld territorium nabij de Heinenoordtunnel

Een nestvondst nabij het Groote gat.

Een paar dat 2 maal succesvol broedde langs een kreek binnendijks nabij Strijensas.

Voorts waren er veel meldingen eind juli langs de Oude Maas bij Kuipersveer nabij de plek waar de zeldzame Rivierrombout te zien was. Deze is niet meegeteld.

Foto: Martin Benard

Gekleuringde Grutto in de Oosterse Bekade Gorzen

Gerard Ouweneel

Met Jalna Jaeger en Dave Calhan, twee Amerikaanse vogelaars, nam ik op 12 juli 2011 in de Oosterse Bekade Gorzen een gekleuringde Grutto waar. Het ging om een adult exemplaar, in gezelschap van twee eerstezomer vogels en twee andere adulten, die alle vier ongeringd waren. De gekleurde vogel droeg, gerekend van boven naar beneden, twee gele kleurringen en onderaan een rode die was voorzien van een vlagje. Aan de rechterpoot was een blauwe/metalen ring bevestigd met daaronder wederom een gele ring.

Jos Hooijmeijer van de rijksuniversiteit van Groningen berichtte omgaand dat het ging om de Grutto met de kleurcode R5YYBY. Deze vogel was als adult exemplaar op 8 mei 2010 in de Polder Schieveen ten noorden van Rotterdam voorzien van de kleurringen door Willem Brandhorst. Voor deze polder staan de lichten op groen te worden omgevormd tot bedrijventerrein. In de afgelopen winter was deze Grutto driemaal in Porto Alto in Portugal gesignaleerd, steeds in rijstvelden.

TomTom

Gerard Ouweneel

Met de lange maand maart in het verschieft, komt in de nawinter een heftig verlangen boven de lente en zijn vogels tegemoet te reizen. Meestal weerhoudt een agenda vol verplichtingen en taken toe te geven aan die hunkering. In 2010 bleek een week Andalusië weer haalbaar. Eenmaal die tijd vrijgemaakt, is het gemakkelijk. Een mailtje naar de leuke dames van Globe Strijen om een retourtje Malaga en een auto te reserveren. Dan 's morgens op een aangenaam tijdstip op Zestienhoven een Transavia Boeing 737 in. Drie uren later rijdt men Malaga uit, richting Coto Donana met zijn melkweg aan vogels. Er waren op 8 maart 2010 wel wanklanken. De Globe-dames hadden een KIA Sportage geregisseerd, een kathedraal van een auto met een dashboard vol knopjes en lichtjes, waarvan ik de betekenis de hele week niet onder de knie kreeg. Ik putte moed uit de gedachte dat indien die KIA óók een instructieboekje had bevat, dit alle in de auto aanwezige heerlijkheden uitsluitend had aangeprezen in het Spaans of Koreaans, talen die ik niet machtig ben. Er was meer. Het voertuig was toegerust met een orkest van alarmsignalen. Bleef een deur even open, het licht aan of een gordel niet om – overtredingen die bij vogelaars bovengemiddeld voorkomen – dan barstte een koor van protesterende geluiden los. Daarbij bleef het niet. Direct nadat Globe het Andalusië-uitstapje had bekrachtigd, kreeg Helga van Leur nog meer aandacht dan normaal, nu toegespitst op hetgeen ze te melden had hoe het er voorstond met het weer in Spanje. Dat was voorjaar 2010 niet best. Werd enkele jaren geleden gesteld dat door alle klimaattrammelant de Sahara al begon net beneden Madrid, nu had Zuid-Spanje al wekenlang te kampen met regens type Zuidoost-Aziatische moesons. Met afgesloten wegen, weggeslagen bruggen en geïnundeerde akkers hadden die regens hun sporen indringend achtergelaten. Trouwens, de lucht was nog niet wolkeloos en de temperatuur onspaans laag. Tot slot werd duidelijk dat de voorlaatste voorjaarspelgrimstocht naar Zuid-Spanje dateerde van een poos terug. Het verkeersinferno rond Malaga en verder Andalusië in had Randstadse trekjes. De meegenomen wegenkaarten 'van toen' bleken pijnlijk out of date. Met weemoed dachten wij terug aan de eerste autotocht door de streek, in 1972. Toen voerde de route van pas naar pas, nu van het ene verkeersplein naar het andere, waarbij die rotondes niet zelden bestonden uit aaneengesloten slangenkuiten. Routetechnisch raakten wij danig van slag, mede veroorzaakt door hitsig toeterende Seatjes, die ons getob afstrafden.

Het werd dus geen ontspannen rit naar El Roccio, de poort naar de Donana. Had Els dit voorzien? Uit haar tasje haalde ze haar TomTom, de routeplanner die een jaar eerder aan het assortiment van James Bondachtige vernuftigheden was toegevoegd. Omdat ik na een halve eeuw sjouwen door de

noordelijke Delta er de routes wel ken, had ik die aankoop onnodig gevonden. Het gebruik in Andalusië deed die mening niet omslaan. Integendeel. Nadat het apparaat ons rechtstreeks de Middellandse Zee instuurde, was het routeplanner exit en nam ik mij voor het voortaan zonder te doen. Weer terug uit Spanje kreeg deze intentie steun van een ervaren gebruiker die ik over de ervaringen inlichtte. Zijn bescheid was 'DomDom'. Pas later besepte ik dat de man in het midden had gelaten of hij doelde op de routeplanner zelf, of op de wijze waarop ik ermee omging.

Ondanks de barrières bereikten wij El Roccio, waar een amfibievoertuig beter op zijn plaats bleek dan de KIA. Maar de begeerde voorjaarsvogels waren present. Glorieuze dagen volgden met noordwaarts ijpende Gierzwaluwen, nestelende Huiszwaluwen, overkomende Grauwe Kiekendieven, Dwergarenden en Slangenarenden. De 10e maart was zo'n dag waarop vogelaars krijgen ingeprent waarvoor ze hun escapades ondernemen. Toen vertrokken met windstil weer en hoge lucht de Kraanvogels. Aan het eind van de ochtend cirkelden op kennelijk aanwezige thermiek overal grote groepen omhoog, waarbij ze hun fanfares luid ten beste gaven. Toen wij dit grootse kraanvogelgebeuren in de wijde Donana-ruimte op ons lieten inwerken, zag ik bij het een eindje verderop staande groepje vogelaars een bekende gestalte. Het was Jacob de Vries die, net als ik, de komende avond geacht werd in het vaderland present te zijn bij een bestuursvergadering. Toen ik hem daaraan herinnerde, attendeerde hij minzaam op een Grijsze Wouw, ver weg rustend in een boom. Even later Grielen, waarvoor ik ruim de tijd nam. Want op Grielen raak men nooit uitgekeken, nietwaar? Toen ik tegenover Jacob begon te zeuren over het veranderde Andalusië, deed hij dat af met 'ja, maar je moet natuurlijk invliegen via Faro in Portugal. Dat is vlakbij, net over de grens. We gaan eerst in Portugal op Grote en Kleine Trappen uit en daarna naar hier, via de Audoins Meeuwen bij Huesca.'. 'Oh', zei ik, waarna ik het gesprek een andere wending gaf. Maar voor het afscheid informeerde ik nog wel waar precies naar die Audoins Meeuwen te zoeken. Dat lukte, waarbij ons ook een Visarend op nest ten deel viel, het thans enige bekende broedpaar binnen de Spaanse grenzen. Ook uit de samenstelling van de Donana-avifauna leidde ik af er een poos niet te zijn geweest. Destijds geen Grote Zilverreigers en al helemaal geen Zwarte Ibissen, die zich de laatste jaren massaal in Zuid-Spanje vestigden. Het aantal Witte Ooievaars was ronduit verbijsterend.

Natuurlijk is de TomTom een schitterend apparaat. Mijn misprijzen heeft alles te maken met het feit dat ik ben gestopt -- of moest stoppen -- langs zij te blijven bij alle communicatieve nieuwigheden. Een onverwerkt verleden dus. Maar toch...kort na Andalusië kwam er een andere auto, compleet met ingebouwde routeplanner, die bij de eerste maal starten prompt uit het dashboard opdook en direct begon te tetteren met 'draai om', de standaardouverture. Het duurde een poos eer ik in het vuistdikke, ongastvrij ogende instructieboek had gevonden hoe die stem te temmen. Maar toegegeven, in september dirigeerde het apparaat ons in Zweden door het oogstrelend fraaie Skane feilloos naar de Steenarenden van Fyledalen. Maar ja, vergeleken met Andalusië, veranderde in de wegenloop van het Zweedse Skane de laatste decennia weinig. Dat is niet alleen een opluchting voor mij, maar vermoedelijk ook voor de TomTom.

Verslag voorjaarsvergadering Vogelwerkgroep Hoeksche Waard d.d. 24 maart 2011

Han Benard

Opening

Peter de Barse heet om 20.00 uur iedereen hartelijk welkom. Een speciaal welkom voor ons nieuw vogelwerkgroep lid Marleen en natuurlijk Jan-Willem Vergeer namens SOVON. Door diverse omstandigheden hebben zich de volgende personen voor vanavond verontschuldigd: Gert Huijzers, Gerard Ouweneel, Arie Stiebolt, Eef van der Sluis en Janus Verkerk.

Medelingen

Arie en Leen van der Linden stoppen na 23 jaar met de wintertellingen van het Oudeland van Strijen. Peter rekent voor dat ze zo'n 1.056 uur per jaar per persoon doorgebracht hebben in het veld, wat neerkomt op 132 werkdagen x 2 personen = 1 manjaar. Een prestatie van formaat! Hans Westerlaken heeft zich bereid gevonden om het stokje over te nemen.

De volgende vogeldag van de Hoeksche Waard (voor sommigen "Big Day") staat gepland voor 20 augustus aanstaande. Tot nog toe hebben alle vogeldagen al veel gezelligheid en uiteraard heel veel leuke vogels opgeleverd.

De wintertellingen van de gehele Hoeksche Waard zijn de laatste 10 jaar door Arie en Leen van der Linden verzameld. De benodigde tijd hiervoor is circa 2,5 à 3 uur per maand. Arie beschikt over de benodigde Excel bestanden. Opvolgers kunnen zich bij Arie melden.

Ronald in 't Veld heeft de beschikking over een huifkar om een tocht te maken over de Slikken van Flakkee. Er kunnen maximaal 40 personen mee en het is gratis. Opgeven bij Ronald op 06-51350191.

Er wordt nog geattendeerd op de tentoonstelling van Dag Peterson bij de familie Bouwmeester, Oudendijk 12 te Strijen. Zie hiervoor ook de In Vogelvlucht van maart 2011.

Peter wijst er op dat de gegevens van de vogelwerkgroep op de website hwl.nl zijn bijgewerkt.

Janus Verkerk is na jaren van trouwe dienst uit het bestuur van het HWL gestapt. Dick van Houwelingen wordt succes gewenst, omdat hij degene is die plaats gaat nemen in het bestuur.

Het Oude Land van Strijen wordt dit jaar geïnventariseerd. Het is de bedoeling dat dit zo 1x in de 3 of 4 jaar door leden van de vogelwerkgroep gebeurt en 1 x in de 10 jaar door een professionele organisatie. Er is (helaas voor de beginnende vogelaars) besloten om alleen ervaren tellers het veld in te laten gaan met het oog op verstoring. Hans Westerlaken geeft aan dat er voor beginnende vogelaars de mogelijkheid is om mee te gaan met inventariseren van de Zuidrand van de Hoeksche Waard.

Lopende projecten SOVON

Jan-Willem Vergeer brengt namens SOVON een aantal onderwerpen aan de orde.

De wintertellingen lopen goed, niets dan lof. Het Oude Land van Strijen is een belangrijk gebied. Jammer dat er regelmatig verstoring plaats vindt door vliegtuigjes. Op diverse manieren wordt er geprobeerd om de overlast te verminderen, onder andere door contacten met Defensie.

Er is ophef ontstaan door het ganzenbeleid van de provincie. Voor de zomerganzen is een plafond gesteld. Een aantal tellers zijn niet meer bereid hun gegevens te verstrekken aan SOVON, omdat deze gegevens aan de provincie worden verstrekt. Een discussie is ook wanneer men moet ingrijpen bij de zomerganzen. Verstoring in het voorjaar is voor andere rietvogels niet wenselijk. Jan-Willem benadrukt dat het belangrijk is om te blijven tellen. Zolang je inbreng hebt kan er een stem in gebracht worden.

De bezetting van de telgebieden in de Hoeksche Waard is goed. Eén belangrijk telgebied is niet aangeleverd/geteld, namelijk de Oosterse- en Westerse Laagjes. Ronald in 't Veld biedt zich aan om deze gebieden te tellen. Ook zou het op prijs gesteld worden als één maal per jaar de Hoeksche Waard compleet geteld zou worden, bijvoorbeeld bij de wintertelling van januari.

Voor de slaapplaatstellingen komen met name het Haringvliet en Tiengemeten in aanmerkingen (bijv. voor Grutto's). Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de website van SOVON (www.sovon.nl).

Er is een nieuwe handleiding voor het BMP uitgebracht. De telmethodiek is nagenoeg onveranderd. Enkele datumgrenzen zijn aangepast in verband met klimaatveranderingen, waardoor sommige vogels eerder territoriaal gedrag vertonen. Nieuw is ook dat de waarnemingen ingevoerd kunnen worden, waarna de computer de territoria vaststelt, het zogenaamde autoclusteren. Statistisch zou dit tot beter vergelijkbare resultaten moeten leiden.

Jan-Willem wijst er op dat er nog een vacature is als Districts Coördinator van ZHZ. Dit vergt ongeveer 1-2 uur per week. Het gaat dan vooral om het verzamelen van zeldzame broedvogels en kolonievogels.

Bij de rondvraag geven Martin Mollet en Rob ter Horst aan dat er gegevens worden verstrekt, maar dat die blijkbaar niet op de juiste plaats komen. Deze zijn dan ook niet terug te vinden. Martin heeft hier over ook contact gehad met Frank Majoor. Jan-Willem geeft aan dit intern te gaan bespreken, want dit kan niet de bedoeling zijn.

Verslag roofvogeltelling

Martin Mollet geeft een overzicht van de wintertelling van afgelopen januari. Atlasblok 43-15 bevatte de meeste Buizerds, namelijk 48. Dit komt op 1,9 exemplaar per m². Daarna gaat Martin Mollet nog wat meer dichtheden per km² bereken en komt zo voor de ABH op 3,7 Buizerds per km². Martin Benard merkt nog op dat in een kleine blokje bij Nieuw-Beijerland een dichtheid had van 1 Slechtvalk per 3,5 km²..... Zie voor een uitgebreid overzicht de "In Vogelvlucht".

Laagvliegen Oudeland van Strijen

Jan van Westen is niet aanwezig, daarom neemt Peter de Barse dit onderwerp voor zijn rekening. Het laagvliegen van sportvliegtuigjes en defensievliegtuigen blijft de gemoederen bezig houden. Gerard Ouweneel en Jan Prince hebben een brief geschreven naar de Koninklijke Luchtmacht en het Ministerie van LNV. Ook Vogelbescherming Nederland en Staatsbosbeheer gaan mee in de strijd om de overlast te verminderen. Op de militaire stafkaart blijkt het Oudeland van Strijen niet als belangrijk natuurgebied te zijn aangegeven. Jan Prince heeft een gesprek gehad bij defensie. Het HWL kijkt mee om naar een ander "open" gebied te zoeken in de Hoeksche Waard om een alternatief te bieden. De ontwikkelingen lijken voorzichtig positief.

De gedragscode voor sportvliegers is om een hoogte aan te houden van meer dan 450 meter. Er is echter geen mogelijkheid tot handhaving van een gedragscode. Bij de indruk dat er te laag gevlogen wordt graag de codes van het toestel doorgeven. Dick van Houwelingen is hiervoor het meldpunt. Al met al wordt het Oudeland van Strijen minder geschikt voor ganzen door de laagvliegende (sport)vliegtuigen.

Rondvraag

Hans Westerlaken: Staatsbosbeheer heeft overleg met de rattenvangers. Bij onregelmatigheden (bijv. quads) graag melden.

Wordt er nagedacht of er mogelijkheden zijn om jonge mensen aan te trekken voor het HWL en de vogelwerkgroep? Er lopen heel veel HWL-educaties op alle scholen van de Hoeksche Waard, andere ideeën zijn natuurlijk hartelijk welkom.

Ruud Polderman: mededeling met betrekking tot het Vlietproject. 14 mei 2011 is er een soort open dag. Er zullen dan ook excursies worden gegeven. Het is bekend dat dit in het broedseizoen is, maar er moest een keuze gemaakt worden.

Dick van Houwelingen: Dick is op cursus geweest voor een pilot project met GPS systemen (H-Wodka). Hierdoor kunnen nestlocaties op de systemen van akkerbouwers ingevoerd worden, waardoor degene die in de trekker zit er attent op gemaakt wordt dat hij een nest nadert.

In Vogelvlucht

Martin Benard bedankt alle mensen die weer een bijdrage hebben geleverd aan de “In Vogelvlucht”. Dit keer is er door 15 personen een bijdrage geleverd. Allen hartelijk dank. Het mededelingenblad is rond gemaïld. Aan coördinatoren en mensen zonder internet wordt een exemplaar uitgereikt. Als het e-mail adres niet correct is graag even doorgeven.

Tenslotte

De najaarsvergadering staat gepland voor 27 oktober 2011.

Na de pauze laat Marianne van der Waal een film zien over het ontwilgen van het eilandje in de APL-polder. Afgelopen winter zijn ze met een groep een dag bezig geweest om het eilandje weer geschikt te maken voor kluten, kokmeeuwen e.d. Aan de film te zien is het een gezellige en een zeer nuttige dag geweest.